

EURÓPSKA KOMISIA

Brusel, 19.2.2025

KOM(2025) 75 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Vízia pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo

Spoločné formovanie atraktívneho poľnohospodárskeho a agropotravinárskeho sektora pre budúce generácie

SK

SK

Obsah

1. Spoločné formovanie atraktívneho poľnohospodárskeho a potravinárskeho sektora EÚ pre budúce generácie	2
2. Vízia a ciele do roku 2040: agropotravinársky systém, ktorý je atraktívny, konkurencieschopný, udržateľný a spravodlivý pre súčasné a budúce generácie.....	5
3. Spoločné navrhovanie politických opatrení pre prosperujúce agropotravinárske odvetvie.....	6
3.1. Budovanie atraktívneho sektora, ktorý zabezpečuje primeranú životnú úroveň a využíva nové možnosti príjmu.....	6
3.2. Konkurencieschopné a odolné odvetvie voči globálnym výzvam.....	11
3.3. Zabezpečenie budúcnosti agropotravinárskeho sektora, ktorý s prírodou	17
3.4. Oceňovanie potravín a podpora spravodlivých životných a pracovných podmienok v živých vidieckych oblastiach	20
4. Vytvorenie priaznivého prostredia: výskumu, inovácií, znalostí a zručností do Umiestneniecentra európskeho agropotravinárskeho hospodárstva	24
5. ZÁVER	26

1. SPOLOČNÉ FORMOVANIE ATRAKTÍVNEHO POĽNOHOSPODÁRSKEHO A POTRAVINÁRSKEHO SEKTORA EÚ PRE BUDÚCE GENERÁCIE

Poľnohospodárstvo a potraviny sú základom európskeho spôsobu života. Spôsoby výroby a konzumácie potravín, ktoré sú zakorenené v bohatých tradíciách, formovali spoločenstvá, kultúry a krajiny, ktoré definujú Európu.

Poľnohospodárstvo a potravinárstvo vrátane rybného hospodárstva sú pre Úniu strategickými odvetvami, ktoré poskytujú bezpečné a kvalitné potraviny 450 miliónom Európanov a zohrávajú kľúčovú úlohu v globálnej potravinovej bezpečnosti. V Niinistöovej správe¹ sa potraviny považujú za jeden z najdôležitejších sektorov pri poskytovaní základných služieb občanom. Podpora Únie prostredníctvom spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) je z dobrých dôvodov jadrom európskeho projektu. O európskej potravinovej bezpečnosti, bezpečnosti a potravinovej suverenite sa nedá diskutovať. Európski občania to potvrdzujú: 94 % občanov, ktorí sa zúčastnili na poslednom prieskume Eurobarometra, potvrdzuje, že je dôležité zabezpečiť stabilné dodávky potravín v EÚ za každých okolností².

Potraviny sú tiež súčasťou našej konkurencieschopnosti. Poľnohospodársko-potravinársky systém, ukotvený na jednotnom trhu EÚ a vo svojej rozmanitosti podnikov, rozsahu, rozsahu a výrobných metód, vytvoril v roku 2022 pridanú hodnotu viac ako 900 miliárd EUR a poskytol zamestnanie približne 30 miliónom ľudí⁽³⁾, čo predstavuje približne 15 % celkovej zamestnanosti v EÚ. EÚ ako najväčší vývozca agropotravinárskych výrobkov na svete v priebehu rokov neustále zvyšovala svoj obchodný prebytok, ktorý v roku 2023 dosiaha 70 miliárd EUR⁴. Situácia je zároveň odlišná, pokiaľ ide o dodávky produktov rybolovu a akvakultúry, olejnatých semien a bielkovinových plodín, kde je EÚ okrem iného veľmi závislá od dovozu.

Poľnohospodárstvo a potraviny sú nevyhnutné pre udržanie životaschopných a hospodársky prosperujúcich komunít vo vidieckych a pobrežných oblastiach. Vo vidieckych oblastiach žije 25 % obyvateľov EÚ a pokrývajú 75 % jej územia, čo z nich robí neoddeliteľnú súčasť európskej identity⁵. Životaschopné vidiecke a pobrežné oblasti sú kľúčové v boji proti vyľudňovaniu a umožňujú "právo na pobyt".

Poľnohospodárstvo a rybolov sú o spolupráci s prírodou. Poľnohospodári a rybári sú strážcami prírody, základom odolnej Európy, a dôležitou súčasťou riešenia ochrany a odolnosti našej prírody, pôdy, vody, vzduchu, biodiverzity, oceánov a klímy. **Poľnohospodári, rybári a potravinárske podniky sú inovátormi a podnikateľmi.** Inovácie otvárajú nové obchodné modely a odmeny, vďaka čomu je prechod výhodný pre poľnohospodárov, rybárov aj prírodu a zároveň podporuje konkurencieschopnosť.

Nikdy by sme však nemali považovať našu potravinovú nezávislosť za samozrejmosť. Poľnohospodársko-potravinársky sektor odolal otrasom pandémie a vysokým nákladom na vstupy, čo dokazuje jeho neuveriteľnú odolnosť. Tlak geopolitického napätia, zdedené následky nedávnych kríz, ničivé vplyvy extrémnych poveternostných udalostí a zhoršovanie životného prostredia, ako aj dôsledky štrukturálnych trendov však ohrozujú životaschopnosť tohto dôležitého odvetvia a strategickú autonómiu EÚ.

¹ Niinistö, S., *Bezpečnejšie spolu - Posilnenie civilnej a vojenskej pripravenosti a pohotovosti Európy*, 2024.

² Európska komisia - Eurobarometer 2025: [Európska : Európania, poľnohospodárstvo a SPP - január 2025](#) - - komisiaprieskum Eurobarometra.

³ Eurostat, *Kľúčové údaje o európskom potravinovom reťazci* - vydanie 2024 ([europa.eu](#)), 2024. Údaje o zamestnanosti poľnohospodárstva sú z roku 2020.

⁴ GR pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, *Monitorovanie obchodu EÚ s agropotravinami. Vývoj v roku 2023*, marec 2024

⁵ Eurostat, *Urban-rural Europe - introduction - Statistics Explained*, prístup: február 2025.

Poľnohospodársko-potravinársky sektor v súčasnosti čelí náročným štrukturálnym zmenám vrátane výrazných rozdielov v rozsahu poľnohospodárskych činností a starnutia poľnohospodárskej populácie. Len približne 12 % poľnohospodárov v EÚ je mladších ako 40 rokov⁶. Hoci sa príjem na osobu zamestnanú v poľnohospodárstve v posledných desaťročiach zvyšuje, zostáva výrazne nižší ako priemer v ostatných odvetviach hospodárstva⁷, čo priamo ovplyvňuje živobytie poľnohospodárov a obmedzuje ich schopnosť investovať, plánovať a inovovať. To zostáva faktorom číslo jeden pri mobilizácii poľnohospodárov, ktorej bola EÚ nedávno svedkom.

Hoci mnohí mladí ľudia prejavujú záujem o poľnohospodársku kariéru a niektorí z nich úspešne pôsobia v prosperujúcich rodinných poľnohospodárskych podnikoch, existuje mnoho výziev a prekážok. Veľmi neisté perspektívy príjmov v kombinácii so zložitými regulačnými požiadavkami, ktoré sa môžu premietnuť do dusivej byrokratickej záťaže, nízka ziskovosť, ktorá brzdí investície, výroba náchylná na krízy, demografické zmeny, rodové rozdiely, nedostatočný prístup k základným službám v niektorých vidieckych oblastiach a náročnosť povolania patria medzi faktory, ktoré môžu spôsobiť, že poľnohospodárstvo bude pre budúce generácie čoraz menej atraktívne. Kumulatívny vplyv agropotravinárskeho sektora často prispieva k vysokému tlaku životné prostredie a klímu, pričom poľnohospodári sú zároveň závislí od prírody, aby si zabezpečili budúcu produkciu. Väčšinu týchto výziev zdieľajú prvovýrobcovia v sektore rybolovu a akvakultúry, ako aj agropotravinársky sektor ako celok.

Nedostatok istoty a stability pre profesionálnu budúcnosť európskych poľnohospodárov viedol v EÚ k nedávnym rozsiahlym protestom. V tejto súvislosti je nevyhnutné, aby EÚ **uznala životne dôležitú úlohu, ktorú poľnohospodári zohrávajú v našich životoch a živobytí, znovu naštartovala konkurencieschopnosť a posilnila príťažlivosť tohto povolania, aby mohlo prosperovať, inovovať a poskytovať našej spoločnosti mnohé výhody - dnes, zajtra aj v roku 2040**. Je to o to dôležitejšie v súvislosti s budúcim rozšírením a s tým súvisiacimi výzvami a príležitosťami pre poľnohospodárstvo a poľnohospodárov v súčasných a budúcich členských štátoch EÚ.

V tomto oznámení sa stanovuje vízia európskeho poľnohospodársko-potravinárskeho systému do roku 2040 a po ňom a predstavuje sa v ňom plán, ktorým sa majú riadiť opatrenia EÚ s cieľom zabezpečiť, aby **všetky politiky fungovali v súlade s touto víziou** a boli prispôbené novej realite. V mnohých oblastiach bude na dosiahnutie cieľov potrebné lepšie zosúladenie vnútroštátnych politík a politík EÚ. Táto vízia podporuje aj realizáciu Kompasu konkurencieschopnosti EÚ, ktorý je zastrešujúcou hlavnou iniciatívou EÚ na zvýšenie konkurencieschopnosti EÚ⁸. Pripravovaný **Pakt o oceánoch** tiež stanoví rámec pre využitie rozsiahlej morskej oblasti a pobrežia EÚ na zvýšenie potravinovej bezpečnosti, pričom sa zachová prírodné bohatstvo, na ktorom je závislé odvetvie rybného hospodárstva, a zvýši sa konkurencieschopnosť prostredníctvom inovácií. Komisia okrem toho pripraví víziu pre odvetvie rybného hospodárstva a akvakultúry s výhľadom do roku 2040 s cieľom zabezpečiť jeho dlhodobú konkurencieschopnosť a udržiateľnosť, pracovať na zabezpečení tvorby pracovných miest a riešiť naliehavé problémy, ktoré ovplyvňujú rybárske spoločenstvo.

Toto oznámenie vychádza z viacerých strategických podkladov, najmä zo strategického dialógu o budúcnosti poľnohospodárstva EÚ⁽⁹⁾, ako aj z rokovaní Draghiho¹⁰, Lettu¹¹ a Niinistöa¹²

⁶ Eurostat, *Farmers and the agricultural labour force - statistics - Statistics Explained (Poľnohospodári a pracovná sila v poľnohospodárstve - štatistiky)*, prístup: február 2025.

⁷ GR pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, *Prehľad ekonomiky poľnohospodárskych podnikov EÚ*, prístup vo februári 2025.

⁸ Európska komisia (2025), *Kompas konkurencieschopnosti pre EÚ*, KOM(2025) 30 v konečnom znení.

⁹ *Strategický dialóg o budúcnosti poľnohospodárstva EÚ. Spoločná perspektíva pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo v Európe*, 2024.

¹⁰ Draghi, M., *Budúcnosť európskej konkurencieschopnosti*, september 2024.

¹¹ Letta, E., *Oveľa viac ako trh. Rýchlosť, bezpečnosť, solidarita. Posilnenie jednotného trhu s cieľom udržateľnú budúcnosť a prosperitu pre všetkých občanov EÚ*, 2023.

správy. Vychádza tiež zo záverov hláv štátov a predsedov vlád EÚ¹³, záverov belgického predsedníctva Rady o budúcnosti poľnohospodárstva (2024), ako aj zo záverov Rady o budúcnosti SPP v roku 2024. Ďalej vychádza zo stanovísk a uznesení Európskeho parlamentu, Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru a Výboru regiónov.

Politická reakcia je rozpracovaná do **štyroch základných prioritných oblastí**. V oznámení sú uvedené **pracovné oblasti, v ktorých** sa tieto politické iniciatívy budú formovať inkluzívnym spôsobom a na základe spolupráce. Realizácia týchto prioritných oblastí sa vo veľkej miere opiera o dôležité sprievodné prvky, a to **zjednodušenie** regulačného rámca, ktorý má vplyv na poľnohospodárov a celý poľnohospodársko-potravinársky hodnotový reťazec, a **inovácie**, ktoré ponúkajú riešenia pre udržateľný prechod.

Nový spôsob práce: Budovanie dôvery a dialógu

Skúsenosti ukazujú, že niektoré témy súvisiace s potravinami a poľnohospodárstvom môžu byť veľmi polarizujúce a spoločenský konsenzus je pravdepodobnejšie dosiahnuť na základe inkluzívnych prístupov. Základom tejto vízie je preto nový spôsob práce - budovanie dôvery a dialógu v rámci celého agropotravinárskeho systému v EÚ a na celom svete.

Prvé kroky sa už dosiahli v rámci strategického dialógu a jeho jednomyseľne schváleného súboru odporúčaní. Tento dialóg sa však musí prehĺbiť v teréne, a to trvalou a účinnejšou interakciou s poľnohospodármi, prevádzkovateľmi potravinového reťazca a občianskou spoločnosťou na miestnej a regionálnej úrovni v celej Európe, pričom je potrebné načúvať ich obavám a nápadom. Zároveň bude potrebné prehodnotiť existujúce mechanizmy na podporu dialógu a spolupráce so zainteresovanými stranami na úrovni EÚ, ako **sú súčasné skupiny pre občiansky dialóg**, aby sa zaručila zmyslupnejšia a účinnejšia účasť na tvorbe budúcich politík. Nový **Európsky výbor pre poľnohospodárstvo a potravinu**¹⁴ bude podporovať Komisiu pri vytváraní inkluzívnych politík poskytovaním strategického poradenstva a podporovaním novej kultúry dialógu medzi rôznymi aktérmi v poľnohospodársko-potravinárskom reťazci. Okrem toho bude **sieť SPP EÚ** naďalej uľahčovať výmeny medzi všetkými relevantnými aktérmi a **každoročné politické dialógy s mládežou** umožnia zmysluplné zapojenie mladých občanov a poľnohospodárov do politických diskusií.

Komisia bude aj naďalej udržiavať **stály dialóg so všetkými ostatnými inštitúciami a orgánmi EÚ**, najmä s Európskym parlamentom a Radou EÚ, Výborom regiónov a Európskym hospodárskym a sociálnym výborom, ako aj s kľúčovými medzinárodnými organizáciami a partnermi. S cieľom zabezpečiť **účinné monitorovanie vykonávania tejto vízie** bude Komisia pravidelne informovať všetky inštitúcie EÚ o pokroku v súvislosti s úspešným plnením rôznych iniciatív.

¹² Niinistö, S., *Bezpečnejšie spolu - Posilnenie civilnej a vojenskej pripravenosti a pohotovosti Európy*, 2024.

¹³ Strategický program Európskej rady na roky 2024 - 2029, Versailleské vyhlásenie z roku 2022, Granadské vyhlásenie z roku 2023 a Budapešťianske vyhlásenie z roku 2024.

¹⁴ [Poradná skupina na vysokej úrovni](#) 30 členskými organizáciami, ktoré zastupujú tri kategórie zainteresovaných strán: poľnohospodársku komunitu, ostatných účastníkov potravinového dodávateľského reťazca a občiansku spoločnosť, vrátane oblastí, ako sú životné prostredie a klíma, dobré životné podmienky zvierat a spotrebiteľské otázky.

2. VÍZIA A CIELE DO ROKU 2040: AGROPOTRAVINÁRSKY SYSTÉM, KTORÝ JE ATRAKTÍVNY, KONKURENCIESCHOPNÝ, UDRŽATEĽNÝ A SPRAVODLIVÝ PRE SÚČASNÉ A BUDÚCE GENERÁCIE

Únia v roku 2040 musí byť miestom, kde sa poľnohospodárstvu a výrobe potravín bude dariť na celom našom kontinente v celej ich rozmanitosti. Miestom, kde je poľnohospodárstvo atraktívne pre budúce generácie a kde je agropotravinársky sektor konkurencieschopný, odolný, odolný voči budúcnosti a spravodlivý.

Budúcnosť tohto strategického odvetvia závisí od schopnosti Únie a jej členských štátov vytvoriť vhodné podmienky, ktoré by to umožnili:

- **Atraktívny a predvídateľný agropotravinársky sektor, v ktorom príjmy umožňujú poľnohospodárom prosperovať** a prilákať budúce generácie⁽¹⁵⁾, ktoré budú naďalej produkovať potraviny, ktoré sú cenovo dostupné pre každého a spĺňajú požiadavky spotrebiteľov; v ktorom existujú priaznivé podmienky umožňujúce agropotravinárskemu sektoru využiť svoj podnikateľský potenciál, podporovaný rôznymi zdrojmi príjmov a zručnosťami, aby využil príležitosti inovácií, technológií a ekologického prechodu; kde sú ekosystémové služby prospešné pre životné prostredie, vodu, pôdu alebo kvalitu ovzdušia, ako napríklad v rastúcom ekologickom sektore, náležite odmeňované; kde spravodlivo fungujúci potravinový reťazec zabezpečuje spravodlivé rozdelenie záťaže a nákladov spojených s prechodom v rámci reťazca.
- **agropotravinársky sektor, ktorý je konkurencieschopný a odolný voči rastúcej globálnej konkurencii a šokom.** Závisí to od schopnosti EÚ diverzifikovať svoje obchodné vzťahy, vytvárať nové vývozné príležitosti pre sektor a znižovať kritické závislosti; kde rámcové a globálne opatrenia umožňujú poľnohospodárom konkurovať za rovnakých podmienok na celom svete, zmierňujú byrokratickú záťaž doma a zvyšujú odolnosť sektora, aby bol schopný nielen odolávať šokom a zotavovať sa z nich, ale aj prispôbovať sa a transformovať. EÚ naďalej prispieva k celosvetovej potravinovej bezpečnosti a pokračuje v budovaní partnerstva na celom svete.
- **Poľnohospodársko-potravinárske odvetvie, ktoré bude v budúcnosti fungovať v rámci planetárnych hraníc** a v ktorom poľnohospodárstvo a potravinársky sektor spoločne prispievajú k dosiahnutiu cieľov EÚ v oblasti klímy a zároveň zachovávajú zdravú pôdu, čistú vodu a vzduch a ochrania a obnovia biodiverzitu v Európe. Zainteresované strany v potravinovom reťazci spoločne prispievajú k dosiahnutiu týchto výsledkov a zdieľajú riziká prechodu. Všetky segmenty agropotravinárskeho systému sú oveľa lepšie pripravené odolávať dôsledkom zmeny klímy, strate biodiverzity a znečisteniu, udržateľne a efektívne využívať prírodné zdroje a fungovať v súlade s prístupom "jedno zdravie".
- **agropotravinársky sektor, ktorý si cení potraviny, podporuje spravodlivé pracovné a životné podmienky a živé a dobre prepojené vidiecke a pobrežné oblasti vrátane najvzdialenejších regiónov;** kde vidiecke oblasti umožňujú svojim občanom právo na pobyt; kde sa ctí prepojenie medzi potravinami, územím, sezónnosťou, kultúrami a tradíciami ako neoddeliteľná súčasť európskeho spôsobu života; kde EÚ zostáva svetovým lídrom v oblasti inovácií a bezpečnosti potravín a potraviny sú pre občanov cenovo dostupné; kde duševné zdravie nie je tabu, ale súčasťou systému sociálnej podpory pre poľnohospodárov a pracovníkov; kde životné a pracovné podmienky priťahujú viac žien a mladých ľudí.

¹⁵ Krzysztofowicz, M., Rudkin, J., Winthagen, V. a Bock, A., *Farmers of the future*, EUR 30464 SK, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 2020, ISBN 978-92-76-26331-9, doi:10.2760/5237, JRC122308.

ľudí k povolaniu a zabezpečiť ochranu práv pracovníkov na farmách a v potravinovom reťazci.

Napokon, pre naplnenie tejto vízie je nevyhnutné, aby európsky agropotravinársky systém investoval a využíval transformačnú silu, ktorú ponúka **výskum, znalosti, zručnosti a inovácie**.

3. SPOLOČNÉ NAVRHOVANIE POLITICKÝCH OPATRENÍ PRE PROSPERUJÚCI AGROPOTRAVINÁRSKY SEKTOR

Túto víziu je možné dosiahnuť len prostredníctvom perspektívnej a koherentnej politickej reakcie, ktorá sa zameriava na hlavnú otázku: ako vybudovať poľnohospodársko-potravinársky systém, ktorý bude hospodársky, sociálne a environmentálne udržateľný, a teda atraktívny, konkurencieschopný, odolný voči budúcnosti a spravodlivý pre súčasné a budúce generácie?

3.1. Budovanie atraktívneho sektora, ktorý zabezpečuje primeranú životnú úroveň a využíva nové možnosti príjmu

Pred viac ako 60 rokmi sa EÚ zaviazala zabezpečiť primeranú životnú úroveň pre poľnohospodárske spoločstvo, ako je stanovené v článku 39 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Tento záväzok je v súčasnosti rovnako aktuálny ako vtedy. V priemere je celkový príjem na pracovníka v poľnohospodárstve napriek vynaloženému úsiliu stále výrazne nižší ako priemerná mzda v celom hospodárstve (60 % priemernej mzdy v roku 2023)⁽¹⁶⁾.

Poľnohospodári nechcú byť závislí od verejnej podpory, ale nestálosť tohto povolania a nerovnováha na trhu si to často vyžadujú. Pri definovaní rôznych opatrení na dosiahnutie primeranej životnej úrovne **musíme čerpať zo všetkých zdrojov príjmov**: z príjmov z trhu, z verejnej podpory, ako aj z diverzifikovaných a nových doplnkových zdrojov príjmov.

Spravodlivý a rovnocenný potravinový reťazec

Po prvé, poľnohospodári musia získať **lepšie príjmy z trhu**, čo im umožní realizovať potrebné investície na zabezpečenie budúcnosti a zvýšenie odolnosti ich poľnohospodárskych podnikov. Predpokladom toho je, že sa odstráni súčasná nerovnováha v potravinovom reťazci, kde nespravodlivé rozdelenie príjmov, rizík a nákladov často neúmerne postihuje prvovýrobcov. **Postupy, pri ktorých sú poľnohospodári systematicky nútení predávať pod cenu, sa nebudú tolerovať**.

Prvé kroky na obnovenie rovnováhy pozícií a uľahčenie riadneho presadzovania pravidiel, ktoré riešia nekalé obchodné praktiky, sa už podnikli prostredníctvom návrhov prijatých Komisiou 9. decembra 2024¹⁷. Posilnia postavenie výrobcov pri rokovaniach a uzatváraní zmlúv a lepšie ochránia poľnohospodárov pred nekalými obchodnými praktikami.

Okrem toho sa niekoľko členských štátov uchýlilo k vnútroštátnym pravidlám, ktorých cieľom je riešiť problém výroby pod úrovňou nákladov, čo však môže viesť k rozdielnym prístupom na jednotnom trhu. Súčasťou hodnotenia súčasných pravidiel je nespravodlivé

¹⁶ Európska komisia, Agropotravinársky dátový portál: Pracovné miesta a rast vo vidieckych oblastiach. Príjmy poľnohospodárov v porovnaní so mzdami vo zvyšku hospodárstva, prístup: február 2025.

¹⁷ Cieľom nedávno navrhovaných zmien a doplnení **nariadenia o spoločnej organizácii trhov (SOT)** je posilniť postavenie výrobcov pri rokovaniach a uzatváraní zmlúv o dodávkach poľnohospodárskych výrobkov, podporiť spoluprácu medzi poľnohospodármi a zlepšiť prenos cien. Podobne by nám mali pomôcť lepšie chrániť poľnohospodárov pred nekalými obchodnými praktikami aj navrhované nové pravidlá cezhraničného presadzovania v rámci **smernice o nekalých obchodných praktikách**.

obchodné praktiky sa budú ďalej skúmať spolu s revíziou vnútroštátnych predpisov, ako sa odporúča v strategickom dialógu. Komisia na tomto základe navrhne ďalšie iniciatívy, najmä revíziu smernice o UTP s **cieľom riešiť zásadu, že poľnohospodári by nemali byť nútení systematicky predávať svoje výrobky pod výrobnými nákladmi**, ako aj revíziu nariadenia o SOT v kontexte návrhov SPP po roku 2027.

Zároveň, ako sa navrhuje v strategickom dialógu, je potrebné posilniť postavenie poľnohospodárov v hodnotovom reťazci tým, že sa ich bude nabádať, aby vstúpili do družstiev a/alebo združení s cieľom znížiť náklady, zvýšiť efektívnosť a zlepšiť ceny na trhu. SPP už v tomto smere poľnohospodárov podporuje.

Okrem toho je kľúčovým prvkom na podporu dôvery a spravodlivosti **transparentnosť**, pokiaľ ide o spôsob tvorby a rozdelenia nákladov a marží v potravinovom reťazci. Komisia bude ďalej zvyšovať transparentnosť v potravinovom reťazci, a to aj prostredníctvom nového **strediska EÚ pre sledovanie poľnohospodársko-potravinového reťazca** (AFCCO), ktoré vypracuje a zverejní ukazovatele týkajúce sa tvorby cien v potravinovom reťazci s cieľom usmerniť ďalšie opatrenia. Tieto nástroje by mali podporiť aj dlhodobú konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov v potravinárskom a nápojovom sektore, ktoré boli obzvlášť postihnuté nedávnou infláciou.

Spravodlivejšia a cielenejšia verejná podpora

Na zabezpečenie pokračovania poľnohospodárstva, ktoré priťahuje budúce generácie poľnohospodárov v celej EÚ, je verejná podpora prostredníctvom **SPP naďalej nevyhnutná na podporu príjmov poľnohospodárov**. Priame platby SPP stále zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore a stabilizácii poľnohospodárskych príjmov na úrovni poľnohospodárskych podnikov, pričom v roku 2020 budú predstavovať v priemere 23 % príjmov poľnohospodárskych podnikov¹⁸.

Budúca SPP bude v rámci budúcich návrhov VFR jednoduchšia a cielenejšia, aby podporila **ambicióznú a na budúcnosť orientovanú poľnohospodársku politiku EÚ**. Vymedzí jasnejšiu rovnováhu medzi regulačnými politikami a politikami založenými na stimuloch, ktoré ovplyvňujú poľnohospodárov.

Okrem toho Komisia uznáva, že obraz SPP vo verejnosti ovplyvnilo vnímanie nedostatočnej spravodlivosti pri rozdeľovaní platieb na niektorých územiach.

Budúca podpora v rámci SPP bude preto vo všeobecnosti viac zameraná na poľnohospodárov, ktorí sa **aktívne** zapájajú do výroby potravín, na ekonomickú životaschopnosť poľnohospodárskych podnikov a na ochranu nášho životného prostredia. V rámci tohto prístupu by sa malo zväziť aj uprednostňovanie výroby poľnohospodárskych výrobkov, ktoré sú nevyhnutné pre strategickú autonómiu a odolnosť EÚ.

Malí a strední poľnohospodári tvoria sociálnu štruktúru vidieckych oblastí, chránia prírodu a životy. Mali by mať podmienky, ktoré im umožnia hospodáriť bez nadmernej administratívnej záťaže. Vzhľadom na ich rozsah Komisia zväziť zatraktívnenie a rozšírenie používania **zjednodušených nástrojov na podporu príjmov so zjednodušeným systémom podmienok a kontrol**.

Podpora by sa mala ďalej zamerať **na tých poľnohospodárov, ktorí ju najviac potrebujú**, pričom osobitná pozornosť by sa mala venovať poľnohospodárom v oblastiach s prírodnými obmedzeniami, mladým a novým poľnohospodárom a zmiešaným farmám.

¹⁸ Európska komisia (2023). *Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade: Súhrn strategických plánov SPP na roky 2023 - 2027: spoločné úsilie a spoločné ambície*.

Zväži sa rozšírené využívanie **opatrení, ako je degresivita a obmedzenie**, pričom sa zohľadnia rôzne štrukturálne a sektorové skutočnosti v členských štátoch. Všetci poľnohospodári by mali naďalej využívať aj nástroje, ako sú platby za ekosystémové služby, ktoré sa zefektívnia a zjednodušia, ako aj investičnú podporu a nástroje krízového riadenia a riadenia rizík.

Na základe skúseností so súčasnými strategickými plánmi SPP **je potrebné ďalej zefektívniť spôsob vykonávania politiky SPP**. Súčasná zložitosť si vyžaduje strategickjší prístup.

Budúca SPP na obdobie po roku 2027 sa bude opierať o základné politické ciele a ciele politické požiadavky, pričom členským štátom sa poskytne ďalšia zodpovednosť za to, ako tieto ciele plnia.

Flexibilita sa rozšíri na poľnohospodárov, čím sa im poskytne ďalšia možnosť navrhovať poľnohospodárske postupy, ktoré sú viac prispôbené ich farmám a kontextu. Súčasný systém podmienenosti sa zjednoduší. Poľnohospodári pozitívne reagovali na ekosystémov, ktoré ich odmeňujú za poskytovanie ekosystémových služieb nad rámec povinných požiadaviek. Komisia bude budúcu SPP orientovať **od podmienok k stimulom**.

Využívanie príležitostí inovácií, ktoré odmeňujú

Poľnohospodári sú od prírody inovátori a podnikatelia. **Mladí poľnohospodári chcú byť hnacou silou inovácií**. Objavujú sa nové možnosti doplnkových zdrojov príjmov pre poľnohospodárov a tiež rybárov z klimaticky neutrálneho a prírode prospešného hospodárstva.

Konkrétnym príkladom je rastúci **sektor ekologického poľnohospodárstva a agroekologické poľnohospodárske postupy**, ktoré sa ukazujú ako atraktívne možnosti pre mladších poľnohospodárov a spájajú ekonomické možnosti s environmentálnymi výsledkami a sociálnou zodpovednosťou.

Iným inovácie ponúkajú nové a vzrušujúce príležitosti. Napríklad **biohospodárstvo a obehové hospodárstvo** ponúkajú veľký potenciál pre poľnohospodárstvo, lesníctvo a celý potravinový systém, ako aj pre zníženie našej kritickej závislosti. Cieľom novej **stratégie biohospodárstva**, ktorá má byť predložená do konca roka 2025, bude postaviť Európsku úniu do pozície globálneho lídra na rýchlo sa rozvíjajúcom trhu biohospodárstva. Musíme urýchliť komercializáciu biologických a obehových riešení, rozšíriť prelomové biotechnológie, využiť vznikajúce trhové príležitosti a preklenúť investičné medzery. To bude obzvlášť prospešné pre poľnohospodársku komunitu, pretože umožní diverzifikáciu tokov hodnôt, zhodnotenie poľnohospodárskych zvyškov, posilnenie úlohy prvovýrobcov v hodnotovom reťazci a vytvorenie nových pracovných miest vo vidieckych oblastiach. Komisia bude spolupracovať s medzinárodnými partnermi, najmä prostredníctvom Organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO), aby spoločne identifikovali udržateľné spôsoby mobilizácie potenciálu biohospodárstva pre poľnohospodárov nielen v Európe, ale aj na celom svete.

Inovatívne finančné nástroje vrátane súkromného a zmiešaného verejno-súkromného financovania pre prírodu môžu okrem verejnej podpory odmeňovať poľnohospodárov, ktorí zachovávajú alebo prechádzajú na postupy pozitívne pre prírodu, a spájať ich so spoločnosťami a investormi, ktorí majú na takýchto postupoch obchodný záujem.

Pestovanie uhlíka sa už stáva ďalším zdrojom príjmov. Nariadenie o odstraňovaní uhlíka a uhlíkovom hospodárstve (CRCF)⁽¹⁹⁾ vytvorilo prvý celoeurópsky

¹⁹ Nariadenie 2024(EÚ)3012.

dobrovoľný rámec pre certifikáciu odstraňovania uhlíka, pestovania uhlíka a ukladania uhlíka vo výrobkoch v celej Európe a v súčasnosti sa vyvíjajú metodiky certifikácie na spoľahlivé monitorovanie, vykazovanie a overovanie odstraňovania uhlíka, znižovania emisií z pôdy a prínosov pre biodiverzitu. Tieto metodiky budú podľa možnosti vychádzať z existujúcich systémov, ktoré už úspešne poskytujú poľnohospodárom dodatočný príjem. Po úplnom vypracovaní by sa mali stimulovať účinné spôsoby zosúladenia ponuky a dopytu po týchto dobrovoľných kreditoch, aby sa optimalizovali možnosti ich dodatočného príjmu pre poľnohospodárov.

V budúcnosti to Komisia doplní o rozvoj príležitostí **pre kredity za prírodu**, jednotky činností pozitívnych pre prírodu, ktoré predstavujú kvantifikované a certifikované vysokokvalitné výsledky pozitívne pre prírodu. Viaceré existujúce systémy vyvinuté komerčnými subjektmi a prebiehajúce pilotné projekty na úrovni EÚ aj na medzinárodnej úrovni poukazujú na významný potenciál takýchto projektov, na ktorom možno stavať v ďalšej práci.

Významné príležitosti sa objavujú aj v oblasti **výroby energie z obnoviteľných zdrojov**, čo je cesta, ktorá zvyšuje energetickú bezpečnosť, znižuje emisie skleníkových plynov a ponúka poľnohospodárom a lesníkom ďalšie príjmy a možnosti inovácie. Poľnohospodári by mali byť nielen ešte viac **energeticky sebestační, napríklad vďaka solárnym panelom, veterným mlynom a výrobe bioplynu**, ale mali by byť schopní **dodávať svoje energetické produkty na trh**, a to aj prostredníctvom energetických spoločností.

Príklady:

Digitalizácia (vrátane umelej inteligencie), výskum a inovatívne technológie AgriTech majú potenciál priniesť revolúciu v poľnohospodárstve a znížiť náklady na farme, čím prispejú k lepším príjmom.

- Platformy elektronického obchodu, digitálne marketingové nástroje a online trhoviská môžu poľnohospodárom a ďalším aktérom agropotravinárskeho systému pomôcť osloviť širšiu zákaznícku základňu a diverzifikovať ich zdroje príjmov.
- Presné poľnohospodárstvo a riešenia založené na údajoch môžu zvýšiť ziskovosť prostredníctvom optimalizácie vstupov.
- 100 živých laboratórií v rámci výskumnej a inovačnej misie programu Horizont Európa "Dohoda o pôde pre Európu" je bezprecedentným zdrojom podpory poľnohospodárov pri zlepšovaní ich pôdy v kontexte vysokých cien vstupov za hnojivá, nedostatku vody a iných extrémnych javov, ako sú napríklad povodne.

Vytvorenie ambiciózneho investičného programu

Odolný a udržateľný poľnohospodársko-potravinársky systém si vyžaduje značné investície, a teda aj **odvážne kroky na financovanie a zníženie rizika prechodu na udržateľnosť**. Poľnohospodársky sektor čelí výraznej finančnej medzere, ktorá sa odhaduje na 62 miliárd EUR (na rok 2022), čo je oveľa viac ako v roku 2017⁽²⁰⁾. Získať úver od banky, finančných inštitúcií alebo súkromného investora je však ťažké, najmä pre mladých poľnohospodárov. Je to dôsledok relatívne malej veľkosti poľnohospodárskych podnikov, nízkej alebo skromnej návratnosti investícií, veľmi premenlivej ziskovosti a rizík, nepredvídateľnej produkcie v dôsledku vplyvov počasia a klímy a vystavenia nestabilným (globálnym) trhom s komoditami.

²⁰ Európska komisia a EIB, *Medzera vo financovaní v poľnohospodárskom a agropotravinárskom sektore EÚ*, FI Compass, 2023.

SPP bude naďalej financovať investície na podporu konkurencieschopnosti, udržateľnosti a odolnosti poľnohospodárskeho sektora. Patria sem často relatívne malé investície na úrovni poľnohospodárskych podnikov, ako aj verejná a súkromná infraštruktúra potrebná na modernizáciu sektora. Existujúce nástroje sa môžu navzájom posilniť, len ak sa v budúcnosti budú využívať inteligentnejším spôsobom.

Komisia bude pracovať efektívnym využívaní verejného financovania a investícií a na využívaní a znižovaní rizika súkromného kapitálu, pričom bude úzko spolupracovať s inštitucionálnymi investormi, ako je napríklad **skupina Európskej investičnej banky (EIBG)**, ako aj s bankovým sektorom.

V tejto súvislosti Komisia preskúma možnosti zavedenia systémov poistenia rizík pre prvovýrobcov a tiež preskúma verejno-súkromné partnerstvá na **prilákanie investícií pre MSP v poľnohospodárstve a potravinárstve** s cieľom urýchliť transformáciu agropotravinárskeho reťazca.

Podpora podnikania: nová stratégia generácie obnovy

Budúcnosť potravinovej nezávislosti v Európe v roku 2040 spočíva na pleciah dnešných mladých a nových poľnohospodárov.

Jedným z predpokladov zvýšenia atraktívnosti poľnohospodárskeho sektora je **odstránenie kľúčových prekážok generácie obnovy**, najmä prístupu k pôde, investíciám, zručnostiam a ďalším. "Právo zostať" možno uplatniť pri zakladaní podnikov mladých poľnohospodárov, ktorí chcú zostať a hospodáriť na svojom území.

Túto zodpovednosť však nemôže niesť len SPP. Stimulovanie skutočnej generácie obnovy si vyžaduje celospoločenský prístup a kombináciu politík v rôznych oblastiach a kompetenciách, z ktorých mnohé patria do vnútroštátnych a regionálnych právomocí.

Komisia bude viesť prácu na **stratégii generácie obnovy**, ktorá bude realizovaná v roku 2025, v úzkej spolupráci s členskými štátmi, Európskym parlamentom a kľúčovými zainteresovanými stranami. Táto stratégia **poskytne odporúčania pre politickú reakciu** a potrebné opatrenia na úrovni EÚ, ako aj na vnútroštátnej/regionálnej úrovni.

Obmedzená dostupnosť úrodnej **pôdy** v kontexte rastúcej konkurencie pri jej využívaní a dôsledkov klimatických zmien stavia poľnohospodársku komunitu, a najmä nových účastníkov sektora, do zložitej situácie. Pozemková politika zahŕňa mnoho aspektov, ktoré sú najmä v kompetencii jednotlivých štátov. V rámci tejto práce by sa mali zväziť podmienky mobility a prevodu pôdy, ako aj zásady zmierňovania záberu pôdy, pričom by sa malo vychádzať z dobrých príkladov viacerých členských štátov v oblasti systémov mobility pôdy. Rovnako dôležitá je transparentnosť pri plánovaní a nákupe pôdy. Členské štáty majú potenciál vytvoriť vo svojom národnom súbore nástrojov silné páky, ktoré by mohli uľahčiť generáciu obnovy, a to aj prostredníctvom **systémov odchodu do dôchodku a daňových stimulov**.

V reakcii na žiadosť Európskeho parlamentu a v súlade s odporúčaním strategického dialógu bude Európska komisia pracovať na zriadení **strediska EÚ pre monitorovanie poľnohospodárskej pôdy**²¹. Zvýšime transparentnosť a spoluprácu v oblastiach, ako sú transakcie s pôdou a prevody práv na užívanie pôdy, cenové trendy a správanie sa trhu, zmeny vo využívaní pôdy, ako aj úbytok poľnohospodárskej a prírodnej pôdy. Stredisko pomôže členským štátom aj pri prijímaní informovaných rozhodnutí o regulácii ich trhov s poľnohospodárskou pôdou. Zvýšená transparentnosť vývoja trhu a

²¹ PP 08 25 01 Stredisko EÚ pre monitorovanie poľnohospodárskej pôdy, kontrolu a prístup k poľnohospodárskej pôde; legislatívne uznesenie Európskeho parlamentu z 27. novembra 2024 o spoločnom texte návrhu všeobecného rozpočtu Európskej únie na rozpočtový rok 2025, P10TA(2024)0050.

spolupráca v rámci EÚ uľahčí dosiahnutie legitímnych záujmov poľnohospodárskej politiky v súlade so slobodami jednotného trhu.

3.2. Konkurencieschopné a odolné odvetvie globálnym výzvam

V prepojenom svete, v ktorom je EÚ najväčším svetovým vývozcom a zároveň jedným z najväčších dovozcov agropotravinárskych výrobkov, má spôsob výroby, spotreby a obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami veľký vplyv na naše vzťahy s tretími krajinami²².

Vojny a konflikty sú hlavnými príčinami nedostatku potravín. Naopak, potravinová neistota môže viesť aj k nestabilite a v meniacom sa globálnom poriadku sa potraviny používajú ako zbraň. Naši obchodní partneri sa uchýľujú k jednostranným opatreniam, ktoré sú namierené proti našim kľúčovým odvetviam, náš vývoz stále čelí prekážkam a globálnym dodávateľským reťazcom hrozí narušenie. Snaha EÚ o dodržiavanie vysokých globálnych noriem na ochranu univerzálnych cieľov ochrany životného prostredia, zdravia ľudí, zdravia a dobrých životných podmienok zvierat, zdravia rastlín a bezpečnosti potravín sa často považuje za podnet pre obchod. Poľnohospodári v EÚ zároveň čoraz viac znepokojení nekalou globálnou konkurenciou a nedostatkom recipacity.

Tieto výzvy však nezabránia Únii v ďalšom posilňovaní väzieb s mnohými ochotnými partnermi, a to aj prostredníctvom investičnej stratégie Global Gateway. **Globálna potravinová bezpečnosť a európska potravinová suverenita zostanú neoddeliteľnou súčasťou celkového programu EÚ v oblasti bezpečnosti, konkurencieschopnosti a udržateľnosti.** Vzhľadom na vysokú úroveň hladu, akútnu potravinovú neistotu a rastúce ceny potravín na celom svete bude EÚ naďalej podporovať tretie krajiny v ich potravinovej suverenite, odolnosti a udržateľnosti, pričom prostredníctvom humanitárnej pomoci a dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva zabezpečí prístup k bezpečným, kvalitným a výživným potravinám pre všetkých vrátane tých najzraniteľnejších.

Diverzifikácia dodávateľských reťazcov a podpora transformačnej odolnosti

Vo svete poznačenom geopolitickým a geoeconomickým napätím sa podľa Draghiho slov "závislosti stávajú zraniteľnosťou"⁽²³⁾. Potravinová suverenita EÚ dnes veľkej miere závisí od dovozu vstupov, ako sú hnojivá, krmivá a energia, a to zvyčajne z geograficky koncentrovaných regiónov. **Zníženie týchto strategických závislostí a zníženie rizika v dodávateľských reťazcoch je preto kľúčové** a zároveň podporuje prechod na čisté nízkouhlíkové hospodárstvo, ktoré čoraz efektívnejšie využíva zdroje²⁴.

Pokiaľ ide o kľúčové závislosti od dovozu, **zásobovanie Únie bielkovinami** je do veľkej miery závislé od dovozu vysokokvalitných výrobkov z obmedzeného počtu krajín, čo spôsobuje, že náš potravinový systém je zraniteľný voči výkyvom na svetových trhoch a rizikám v oblasti udržateľnosti²⁵. Musíme zvážiť spôsob výroby aj spotreby bielkovín v EÚ. Komisia preto **vypracuje komplexný plán** na riešenie týchto výziev, ktorý bude integrovať politiku, výskum a úsilie v praxi s cieľom vytvoriť sebestačnejší a udržateľnejší systém EÚ v oblasti bielkovín a zároveň diverzifikovať dovoz.

²² Hodnota vývozu agropotravinárskych výrobkov z EÚ dosiahla v roku 2023 výšku 230 miliárd EUR (9 % celkového vývozu) a dovozu z EÚ 160 miliárd EUR (6 % celkového dovozu), čím vznikol obchodný prebytok vo výške 70 miliárd EUR. Zdroj: MZVaEZ SR: Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, [Monitorovanie obchodu EÚ s agropotravinárskymi výrobkami. Vývoj v roku 2023](#), marec 2024

²³ Draghi, M., [Budúcnosť európskej konkurencieschopnosti. Časť A: Stratégia konkurencieschopnosti pre Európu](#), september 2024, s. 15.

²⁴ Španielsky národný úrad pre prognózy a stratégie, [Resilient EU 2030. Prístup orientovaný na budúcnosť s cieľom posilniť otvorenú strategickú autonómiu a globálne vedúce postavenie EÚ](#), 2023

²⁵ GR pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, [Ponuka a dopyt po bielkovinách](#), september 2024

Ďalšou dôležitou závislosťou je **dovoz surovín a hnojív, ktoré sú nevyhnutné pre výrobu potravín a ich bezpečnosť**. Dochádza k rastúcej koncentrácii dovozu z niekoľkých krajín, najmä pokiaľ ide o močovinu, pričom približne 88 % dovozu do EÚ zabezpečujú štyri krajiny²⁶. Zníženie týchto závislostí je výhodné pre obe strany: (i) pre **konkurencieschopnosť európskeho čistého priemyslu** podporou domácej výroby hnojív; (ii) **pre poľnohospodárov**, ktorí sa môžu spoľahnúť na spoľahlivé dodávky a stabilné ceny, a (iii) pre **životné prostredie a klímu** prostredníctvom podpory prijímania nízkouhlíkových hnojív a recyklovaných živín, ako je RENURE a digestát po vhodnom spracovaní, a ich efektívneho využívania.

Do budúcnosti prinesie budúce rozšírenie EÚ príležitosti pre odolnosť EÚ s cieľom zachovať a posilniť výrobné a vývozné kapacity v súčasných aj budúcich členských štátoch, čím sa posilní strategická autonómia a váha EÚ v celosvetovom obchode s agropotravinami. Existujú však aj výzvy, si vyžadujú dôkladné zváženie, najmä pokiaľ ide o vplyv na poľnohospodárov v EÚ. Príprava na výzvy pre poľnohospodárov EÚ a ich účinné riešenie budú mať zásadný význam pre využitie príležitostí, ktoré ponúka rozšírenie, vrátane toho, že by mohlo uľahčiť postupnú integráciu kandidátskych krajín do jednotného trhu, zatiaľ čo by sa tieto krajiny približovali k plnému členstvu v EÚ.

ceste k spravodlivejšej globálnej súť aži

Prístup Únie k **spravodlivejším globálnym podmienkam** bude pozostávať z dvoch opatrení, ktoré musia ísť ruka v ruku:

(a) Globálna a bilaterálna spolupráca

V súčasnom geopolitickom kontexte je zrejmé, že bude **čoraz ťažšie dosiahnuť celosvetový konsenzus** o poľnohospodárskych a potravinových normách.

EÚ však bude naďalej pracovať v rámci prístupu Team Europe s našimi partnermi a kľúčovými medzinárodnými organizáciami s cieľom posilniť prísnejšie plnenie medzinárodne dohodnutých záväzkov a zvýšiť ich ambíciu dosiahnuť globálne udržateľné potravinové systémy v súlade s Agendou 2030 a cieľmi udržateľného rozvoja (SDG). Prioritou bude zvyšovanie globálnych noriem v medzinárodných normotvorných orgánoch v oblastiach, ktoré sú rozhodujúce pre zabezpečenie spravodlivej hospodárskej súť aži, najmä pokiaľ ide o prípravky na ochranu rastlín a dobré životné podmienky zvierat. **Komisia v roku 2025 predloží členským štátom na ďalšie rozpracovanie svoj akčný plán na prehĺbenie reciprocity**. Po druhé, Únia bude spolupracovať s FAO a našimi medzinárodnými partnermi pri presadzovaní rozvoja spoločného prístupu, ktorý umožní porovnateľné a spravodlivé hodnotenie aspektov udržateľnosti výroby potravín na celom svete, čím sa doplní práca EÚ v oblasti referenčného porovnávania udržateľnosti.

EÚ bude dôraznejšie presadzovať a strategicky obhajovať **vývoz výrobkov z EÚ**, pričom sa uistí, že tretie krajiny budú mať prospech zo zavedenia opatrení na uľahčenie obchodu (napr. predbežný zoznam) za predpokladu, že podobné opatrenia budú uplatňovať aj na

²⁶ Pri dovoze močoviny 38 % z Egypta, 33 % z Ruska a Bieloruska a 19 % z Alžírsku, Zdroj: Eurostat: Európska komisia, GR pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, https://agriculture.ec.europa.eu/data-and-analysis/markets/overviews/market-observatories/fertilisers_en, prístup vo februári 2025.

EÚ. Posilníme našu **agropotravinársku hospodársku diplomaciu** a špecializované misie na vysokej úrovni.

Na dvojstrannej úrovni sa posilnia existujúce dvojstranné dialógy o poľnohospodárskej politike a nadviažu sa **nové partnerské dialógy o poľnohospodárskej a potravinárskej politike** s kľúčovými dvojstrannými, regionálnymi a kontinentálnymi partnermi. V tejto súvislosti ponúkajú dôležité príležitosti strategické a komplexné partnerstvá s našimi južnými susedmi a pripravovaný nový Pakt pre Stredozemie. EÚ bude v plnej miere využívať aj bilaterálne rokovania a dohody o voľnom obchode. Zájmy európskych poľnohospodárov budú naďalej chránené. EÚ posilní vykonávanie a presadzovanie kapitol/ustanovení týkajúcich sa obchodu a trvalo udržateľného rozvoja, ako aj kapitol o udržateľných potravinových systémoch, pričom podľa potreby bude mať cielenejšie a operatívnejšie priority a opatrenia špecifické pre jednotlivé krajiny, a to aj v súvislosti s konkrétnymi odvetviami činnosti. V našich partnerských dialógoch budeme venovať osobitnú pozornosť možnému vplyvu regulačných politík EÚ na miestne poľnohospodársko-potravinárske systémy a zabezpečíme súlad medzi vnútornými a vonkajšími politikami EÚ týkajúcimi sa poľnohospodárstva, životného prostredia, klímy a zdravia.

(b) Rámec Únie pre konkurencieschopné agropotravinárske odvetvie

Zároveň Únia na vnútroštátnej úrovni zabezpečí, aby ambiciózne normy EÚ nevedli k úniku v hospodárskej, environmentálnej a sociálnej oblasti a aby európske agropotravinárske odvetvie nebolo znevýhodnené v hospodárskej súťaži bez zodpovedajúcej reciprocity. Na tento účel **bude EÚ vo svojich politikách dôsledne vykonávať kontrolu MSP a konkurencieschopnosti**, ako sa uvádza v kompase konkurencieschopnosti, pričom bude dôsledne posudzovať vplyv nariadení Únie na poľnohospodárov EÚ a agropotravinárske MSP, na obchod a na riziká vzniku únikov a dôkladne preskúma dôsledky dohôd o voľnom obchode, o ktorých sa rokuje, na poľnohospodárov EÚ a globálnu udržateľnosť.

S cieľom zabezpečiť, aby sa zohľadnili obavy EÚ týkajúce sa dobrých životných podmienok zvierat a ochrany životného prostredia, a s cieľom podporiť morálne hodnoty EÚ v reakcii na spoločenský dopyt bude Komisia v súlade s medzinárodnými pravidlami presadzovať **prísnejšie zosúladenie výrobných noriem uplatňovaných na dovážané výrobky, najmä pokiaľ ide o pesticídy a dobré životné podmienky zvierat**.

V tejto súvislosti Komisia stanoví zásadu, že **najnebezpečnejšie pesticídy zakázané v EÚ zo zdravotných a environmentálnych dôvodov sa nesmú vracieť do EÚ prostredníctvom dovážaných výrobkov**. S cieľom pokročiť v tejto oblasti Komisia v roku 2025 začne posudzovanie vplyvu, v ktorom sa zväží vplyv na konkurenčné postavenie EÚ a medzinárodné dôsledky a v prípade potreby navrhne zmeny a doplnenia platného právneho rámca. Podobne Komisia posúdi aj otázku vývozu nebezpečných chemických látok vrátane pesticídov, ktoré sú v EÚ zakázané²⁷.

Ďalším neoddiskutovateľným prvkom politiky Únie voči dovozu je **bezpečnosť potravín a krmív, zdravie zvierat a rastlín**. Normy EÚ pre výrobky sú najvyššie na svete a zaručujú, že všetky dovážané agropotravinárske výrobky sú bezpečné. Komisia zabezpečí, aby sa príslušné právne predpisy o bezpečnosti potravín riadne vykonávali a presadzovali. **Vytvorí sa osobitná pracovná skupina**, ktorá bude spájať odborné znalosti a sily Komisie a

²⁷ Európska komisia (2020), *Chemická stratégia pre udržateľnosť. Smerom k životnému prostrediu bez toxických látok*, KOM(2020) 667 v konečnom znení.

členských štátov, čo výrazne zvýši reakciu Únie na ďalšie **posilnenie kontroly dovozu vrátane výrazného posilnenia kontrol na mieste**

V oblasti **dobrých životných podmienok zvierat** Komisia zabezpečí, aby sa v budúcich legislatívnych návrhoch uplatňovali rovnaké normy pre výrobky vyrobené v EÚ a výrobky dovezené z tretích krajín, pričom sa bude zaoberať aj otázkami súvisiacimi s presadzovaním práva a obavami občanov EÚ. Cílené preskúmanie **právnych predpisov o dobrých životných podmienkach zvierat** bude príležitosťou na uplatnenie tohto cieľa spôsobom, ktorý je v súlade s WTO, a na základe posúdenia vplyvu.

Ak sa naši obchodní partneri uchýlia k nekalej hospodárskej súťaži a jednostranným opatreniam, ktoré sú nezákonne namierené proti nášmu agropotravinárskemu sektoru alebo proti sektoru jednotlivých členských štátov s rozdeliť nás ako Úniu, EÚ použije všetky ochranné nástroje, ktoré má k dispozícii. Únia vypracuje (v roku 2025) ambicióznú **bezpečnostnú sieť jednoty** pre agropotravinársky sektor EÚ. V prípadoch hospodárskeho nátlaku na EÚ alebo jej členské štáty zo strany krajín, ktoré nie sú členmi EÚ, bude Únia chrániť agropotravinársky sektor všetkými dostupnými prostriedkami, v prípade potreby aj v rámci WTO alebo autonómnych nástrojov EÚ, ako je nástroj na boj proti nátlaku.

Komisia bude tiež spolupracovať s EIB na poskytovaní **vývozných úverov**, ktoré znižujú riziko vývozu pre agropotravinársky sektor Únie.

V tejto súvislosti bude zohrávať dôležitú úlohu rezerva vo výške 1 miliardy EUR oznámená v rámci dohody medzi EÚ a Mercosurom v budúcom VFR.

Okrem toho bude Komisia pracovať na posilnení konkurencieschopnosti a odolnosti citlivých odvetví, ako je napríklad živočíšna výroba, predloží **balík zjednodušenia**, ktorý prispeje ku konkurencieschopnosti európskych poľnohospodárov a zároveň zachová prínos k spoločenským cieľom, navrhne **rozšírenie označovania krajiny pôvodu v súlade s odvetvovými špecifikami a pravidlami jednotného trhu** a zintenzívni svoju **propagačnú politiku**.

Pripravenosť a odolnosť voči rizikám v agropotravinárskom sektore

"Musíme byť lepšie pripravení nielen prežiť, ale aj prosperovať v tejto novej realite," uvádza sa v Niinistövej správe²⁸. Túto novú realitu poznačili významné otrasy, od pandémie, ruskej agresívnej vojny a porúch na trhu až po choroby zvierat/rastlín a nestabilnú geopolitickú situáciu. Okrem toho sa extrémne poveternostné udalosti, ktoré boli kedysi relatívne zriedkavé, stávajú častejšími, pričom sa menia zrážkové pomery.

Poľnohospodári stoja na čele mnohých z týchto kríz. Rastúci počet rizík, hrozieb a neistôt si vyžaduje ambiciózný **európsky prístup k riadeniu rizík a kríz**, ktorý by **preskúmal a posilnil súbor nástrojov na lepšie riadenie rizík a kríz** na úrovni EÚ.

Po prvé, posilnia sa stimuly pre poľnohospodárov, aby znížili svoju zraniteľnosť a vystavenie rizikám prostredníctvom prispôbenia sa na úrovni poľnohospodárskeho podniku, ako aj stimuly pre poľnohospodárov, aby sa podelili o riziká (napr. prostredníctvom organizácií výrobcov alebo družstiev). Poľnohospodárstvo EÚ odolné voči zmene klímy sa musí opierať o **politiky prispôbené miestnym, regionálnym a vnútroštátnym potrebám**,

²⁸ Niinistö, S., *Bezpečnejšie spolu - Posilnenie civilnej a vojenskej pripravenosti a pohotovosti Európy*, 2024, s. 4.

podpora poľnohospodárskych postupov a zásahov, ktoré prispôbia miestnu poľnohospodársku produkciu budúcim klimatickým podmienkam.

Na základe skúseností s iniciatívami uskutočnenými v minulých rokoch²⁹ sú potrebné ďalšie kroky. Pripravovaný **európsky plán adaptácie na zmenu klímy** a pripravovaná **stratégia odolnosti voči vode** budú zohrávať dôležitú úlohu najmä pri podpore členských štátov v oblasti pripravenosti a plánovania a pri riešení rizík a vplyvov zmeny klímy na energetiku, dopravu a inú infraštruktúru, vodu, potraviny a pôdu v mestách a vidieckych oblastiach.

Budúca SPP bude cielenejšie podporovať opatrenia a investície, ktoré zvýšia odolnosť poľnohospodárskeho sektora voči meniacim sa podmienkam. Na miestach, kde súčasná produkcia nie je dlhodobo udržateľná, budú potrebné ambicióznejšie transformačné zmeny, napríklad prostredníctvom nových miestnych stratégií, výskumu a inovácií vrátane nových genomických techník na produkciu plodín odolnejších voči zmene klímy.

Po druhé, sú potrebné ambiciózne opatrenia v oblasti pripravenosti na riziká, poistenia a znižovania rizík. V tejto oblasti bude kľúčová spolupráca s **Európskou investičnou bankou (EIB)**, bankami, poisťovňami a zaist'ovňami a s aktérmi hodnotového reťazca. To by malo viesť k lepšiemu združovaniu rizík a zlepšeniu dostupnosti a cenovej prístupnosti poľnohospodárskeho poistenia pre poľnohospodárov.

Po tretie, Komisia a členské štáty musia zabezpečiť **súdržnosť politik medzi nástrojmi riadenia rizík a krízového riadenia**, ako aj väčšiu flexibilitu. Nástroje krízového riadenia by mali podnecovať poľnohospodárov k aktívnemu riadeniu rizík a členské štáty k tomu, aby sa usilovali o účinné a prispôbené stratégie riadenia rizík.

Okrem toho by sa malo dôkladne posúdiť **fungovanie poľnohospodárskej rezervy** s cieľom preorientovať ju na konkrétne krízy významného rozsahu, ako sú veľké poruchy na trhu a zdravotné problémy zvierat/rastlín. Okrem toho by sa poskytovanie mimoriadnej podpory poľnohospodárom malo lepšie prepojiť s vhodným riadením rizík a preventívnymi opatreniami.

V nadväznosti na Niinistého správu by EÚ mala zvýšiť svoju úroveň pripravenosti v oblasti potravinovej bezpečnosti v celom potravinovom reťazci. Činnosti **Európskeho krízového mechanizmu pre potravinovú bezpečnosť (EFSCM)** by mali pokračovať, mali by sa ďalej rozvíjať a mali by byť prepojené s celkovým krízovým riadením EÚ v rámci prístupu celej vlády. V súlade s pripravovanou **stratégiou Únie v oblasti pripravenosti** by sa malo usilovať o synergie a väčšiu koordináciu v oblasti pripravenosti. Okrem toho by sa mohli preskúmať nové nástroje špecifické pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo, ktoré by sa týkali potravinových rezerv, spoločného obstarávania a zvýšenej transparentnosti v čase kríz. Podobne ako v prípade iných dôležitých odvetví, ako je zdravotníctvo, by sa mali na vnútroštátnej a regionálnej úrovni vypracovať komplexné plány pripravenosti a reakcie, ktoré by zahŕňali všetky aspekty týkajúce sa celého potravinového dodávateľského reťazca v rámci širšieho prístupu EÚ k pripravenosti.

Podpora odolnosti poľnohospodárskych trhov

Geopolitické udalosti, ktoré vedú k narušeniu obchodu, globálna konkurencia, vplyvy extrémnych klimatických javov a meniace sa spotrebiteľské návyky sú zdrojom neistoty pre mnohé komoditné trhy, od trhu s vínom, obilninami, živočíšnymi produktmi až po trh s olivami.

²⁹ Stratégia EÚ v oblasti adaptácie na zmenu klímy, oznámenie o riadení klimatických rizík a SPP.

olej. Komisia pozorne sleduje všetky trhy a v prípade zhoršenia situácie na trhu rýchlo koná.

Špecifická situácia v sektore vína si vyžadovala takúto reakciu a Komisia bude v roku 2025 pokračovať v implementácii odporúčaní skupiny na vysokej úrovni pre víno³⁰.

Odvetvie živočíšnej výroby v EÚ je obzvlášť zraniteľné voči rôznym šokom a globálnej konkurencii. Vysoké normy EÚ vyžadujú od chovateľov hospodárskych zvierat v EÚ, aby boli svetovou špičkou, ale ich úsilie nie je opätované na celosvetovej úrovni, kde súťažia za nerovnakých podmienok. Takéto normy sú spojené aj s nákladmi, ktoré trh nie odmeňuje. **Živočíšstvo je a zostane dôležitou súčasťou poľnohospodárstva, konkurencieschopnosti a súdržnosti EÚ.** Udržateľný chov hospodárskych zvierat má zásadný význam pre hospodárstvo EÚ, životaschopnosť vidieckych oblastí a zachovanie životného prostredia a vidieckej krajiny. Je to odvetvie, v ktorom sa môže dať inováciám a prinášať hmatateľné výhody.

Odvetvie živočíšnej výroby v EÚ si vyžaduje dlhodobú víziu, ktorá rešpektuje rozmanitosť a udržateľnosť živočíšnej výroby v celej Európe. Ochrana tejto rozmanitosti znamená, že nemožno uplatňovať univerzálny prístup, ale skôr cieľené územné riešenia pre konkurencieschopnosť a udržateľnosť odvetvia. Silným impulzom by mohlo byť navrhnutie priaznivých podmienok pre rozvoj "reťazca excelentnej živočíšnej výroby". Komisia spustí **pracovnú skupinu pre živočíšnu výrobu** s cieľom vypracovať politické stratégie, ktoré: a) poskytne diagnózu výziev sektora vrátane globálnej konkurencie; b) navrhne vhodné nástroje na sprevádzanie sektora a v odôvodnených prípadoch opatrenia reciprocity; c) bude hľadať spôsoby riešenia jeho vplyvu na klímu/životné prostredie vrátane spôsobov zhodnotenia prepojenia medzi živočíšnou výrobou a zachovaním trávnych porastov cenných z hľadiska životného prostredia a klímy prostredníctvom extenzívnejších systémov chovu hospodárskych zvierat prospešných pre zachovanie biodiverzity a krajiny; d) podporí investície, technologický rozvoj a inovácie a e) posilní rozvoj udržateľných modelov výroby.

Zníženie byrokracie na podporu konkurencieschopného agropotravinárskeho sektora

Poľnohospodári by mali byť podnikateľmi a poskytovateľmi služieb a nemali by znášať zbytočnú byrokratickú alebo regulačnú záťaž. Ako sa uvádza v Draghiho správe, nadmerné požiadavky a oznamovacie povinnosti bránia konkurencieschopnosti hospodárstva EÚ a inováciám.

Komisia vyvinie bezprecedentné úsilie o zjednodušenie⁽³¹⁾, a to aj v oblasti poľnohospodárstva. Únia nemá priestor na to, aby tak podrobne navrhovala postupy v poľnohospodárskych podnikoch, ktoré sa musia dodržiavať. Početné žiadosti o výnimky z týchto povinností, často odôvodnené na základe národných a regionálnych špecifik, dokázali, že univerzálny prístup nie je najvhodnejším nástrojom pre takýto diverzifikovaný sektor.

Okrem toho je potrebné lepšie rozdeliť záťaž pri vykonávaní nariadení a požiadaviek medzi poľnohospodárov a členské štáty a zároveň vykonať záťažový test a reálnu kontrolu existujúcich a nových právnych predpisov. Rovnako by sa malo zabrániť pozlacovaniu a nevyhnutné je kumulatívne posúdenie vplyvov.

³⁰ Skupina na vysokej úrovni pre vinársku politiku, [Politické odporúčania pre budúcnosť vinárskeho sektora EÚ](#), december 2024

³¹ Európska komisia (2025), *Kompas konkurencieschopnosti pre EÚ*, KOM(2025) 30 v konečnom znení.

Pozitívne vyhliadky na zjednodušenie vyplývajú z nových technológií. Napríklad satelity na pozorovanie Zeme pomáhajú znížovať počet kontrol na mieste a znižujú povinnosti podávania správ tým, že poskytujú údaje v reálnom čase a použiteľné na úrovni poľnohospodárskych podnikov. Integrácia satelitnej technológie vedie k lepšiemu využívaniu zdrojov, zníženiu nákladov na vstupy a zlepšeniu udržateľnosti. Kontinuita a vývoj vesmírnych prostriedkov EÚ, t. j. programov Copernicus a Galileo, preto ďalej podporí zjednodušenie a konkurencieschopnosť. Okrem toho by technológie zdieľania údajov mohli znížiť byrokráciu tým, že by poskytli racionálnejšie a automatizovanejšie možnosti podávania správ.

Komisia v druhom štvrtroku 2025 navrhne komplexný **balík zjednodušenia súčasného poľnohospodárskeho legislatívneho rámca**, ktorý prinesie: i) zjednodušenie a zefektívnenie požiadaviek na farmách, ktoré lepšie zohľadnia rôzne situácie a poľnohospodárske postupy (ako je ekologické poľnohospodárstvo); ii) zefektívnenie podpory pre menšie a stredné farmy prostredníctvom väčšieho využívania zjednodušených platieb; iii) zvýšenie konkurencieschopnosti prostredníctvom lepšieho a zjednodušeného plánovania a prístupu k finančným nástrojom dostupným v rámci súčasného VFR; iv) poskytnutie väčšej flexibility členským štátom pri riadení strategických plánov.

Okrem toho bude Komisia v roku 2025 pracovať na vytvorení **prierezového balíka opatrení na zjednodušenie legislatívy**, ktoré prinesú zmysuplné zjednodušenie v iných oblastiach politiky ako SPP, ktoré majú vplyv na poľnohospodárov, potravinárske a krmivárske podniky a súvisiace správne orgány. Zameria sa na prvky, ktoré pomôžu poľnohospodárom a potravinárskym a krmivárskym podnikom byť konkurencieschopnejšími a odolnejšími, a to aj vzhľadom na geopolitické šoky a globálnu konkurenciu.

3.3. Zabezpečenie budúcnosti agropotravinárskeho sektora, ktorý spolupracuje s prírodou

Výroba potravín je založená na prírode a ekosystémoch a je s nimi neoddeliteľne spojená ako žiadne iné odvetvie. Schopnosť poľnohospodárov dlhodobo produkovať potraviny a byť odolní závisí od odolnosti ekosystémov, udržiavania pôdy, boja proti škodcom a chorobám, opelenia plodín, kvality a dostupnosti vody, čistého vzduchu a klimatických podmienok. EÚ má za cieľ dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu a bojovať proti zhoršovaniu životného prostredia a zvrátiť ho. Poľnohospodársko-potravinársky sektor môže k tomuto cieľu významne prispieť a čerpať z neho výhody.

Ekologická transformácia musí zároveň starostlivo integrovať hospodárske a realizačné výzvy, ako aj potrebu spravodlivej transformácie zo sociálneho hľadiska. Musí si tiež uvedomiť špecifiká poľnohospodárstva: na jednej strane bude poľnohospodárstvo vždy určitý vplyv na prírodné zdroje, pričom v porovnaní s inými hospodárskymi odvetviami bude mať obmedzenia, pokiaľ ide o zmierňovanie dopadov. Podobne sa výrazne líši situácia v jednotlivých regiónoch a územiach. To si prirodzene vyžaduje dobre prispôbené a cielené riešenia vrátane riešení založených na prírode.

Dekarbonizácia a konkurencieschopnosť idú ruka v ruku

Poľnohospodárske činnosti môžu odstraňovať uhlík z atmosféry do pôdy a biomasy; vo väčšine prípadov tieto činnosti tiež zvyšujú odolnosť produkcie potravín voči škodám spôsobeným klímou, a tým prispievajú k potravinovej bezpečnosti. Keďže k zníženiu emisií musia prispieť všetky odvetvia, opatrenia v oblasti klímy v agropotravinárskom sektore sú nevyhnutné na dosiahnutie širšieho cieľa, ktorým je **klimaticky neutrálna a odolná EÚ do roku 2050**.

Komisia očakáva, že poľnohospodárstvo dosiahne zníženie emisií v súlade s cieľom EÚ v oblasti klímy do roku 2030. Vychádzajúc z toho Komisia zváži spôsoby, ako by poľnohospodársky sektor mohol prispieť k dosiahnutiu klimatického cieľa EÚ do roku 2040, pričom zohľadní **špecifiká tohto sektora a zameria sa na jeho konkurencieschopnosť, potrebu zabezpečiť potravinovú bezpečnosť a posilniť biohospodárstvo, a to v dialógu s týmito sektorom a členskými štátmi**. Tento prístup sa premietne do revízie príslušných právnych predpisov upravujúcich emisie skleníkových plynov a ich odstraňovanie v sektore poľnohospodárstva a v sektore využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva.

Vďaka **účinným politikám, ktoré odmeňujú osvedčené postupy a prístupy prispôsobené konkrétnym potrebám**, existuje priestor na ďalšie rýchlejšie znižovanie emisií z poľnohospodárstva a zároveň na zvýšenie odstraňovania uhlíka v pôdnom sektore, v pôde a lesoch. Pokiaľ ide o prevažujúce emisie z hospodárskych zvierat, odporúčania z pracovného prúdu pre hospodárske zvieratá budú slúžiť ako základ pre ďalší vývoj súboru nástrojov prispôbujúcich opatrení na podporu tohto sektora a regiónov v ich úsilí o zníženie emisií. Prispeje k tomu aj technologický pokrok vrátane stratégií kŕmenia. V súvislosti s tým sa v budúcej SPP posúdi, ako najlepšie podporiť poľnohospodárov pri ďalšom znižovaní emisií skleníkových plynov z ich poľnohospodárskej a chovateľskej činnosti.

a nápojový priemysel, ako aj maloobchodný sektor zohrávajú tiež kľúčovú úlohu pri plnení klimatického cieľa do roku 2040 a ochrane životného prostredia. Mali by sa zaviesť jasné politiky a stimuly na realizáciu inovačného potenciálu v potravinovom systéme a biohospodárstve vo všeobecnosti a na poskytovanie zdravých, cenovo dostupných a udržateľných potravín občanom EÚ.

Motivácia k udržateľnosti

Environmentálna udržateľnosť je pre poľnohospodárov čoraz viac povolením na výrobu. Príležitosti vyplývajúce z ochrany prírody a klímy môžu byť **pozitívnym programom pre európske poľnohospodárstvo**. Spolupráca s prírodou poskytuje poľnohospodárstvu odolnosť pre budúce generácie a začala svoje postupné kroky na čerpanie finančných prostriedkov zo súkromného sektora, ktoré by sa mali okrem verejnej podpory ďalej skúmať ako doplnkový zdroj príjmov. Pokiaľ ide o odstraňovanie uhlíka, uhlíkové poľnohospodárstvo a ukladanie uhlíka, tieto prístupy budú v EÚ harmonizovanejšie vďaka certifikačnému rámcu pre odstraňovanie uhlíka a uhlíkové poľnohospodárstvo (CRCF). Pripravované harmonizované metodiky a pravidlá overovania CRCF prinesú v tomto smere viac jasnosti.

V posledných rokoch **sa** však v európskych poľnohospodárskych podnikoch **výrazne zvýšil počet noriem udržateľnosti, certifikácií a požiadaviek na podávanie správ, ktoré stanovili rôzne subjekty, organizácie a inštitúcie, verejné aj súkromné**. Tieto rôzne metodiky a požiadavky na podávanie správ sa dotýkajú širokej škály aspektov súvisiacich s udržateľnosťou a vedú k roztrieštenému prostrediu, ktoré sa vyznačuje nejednotnosťou noriem, neporovnateľnosťou iniciatív a zavádzajúcimi signálmi, pokiaľ ide o smer, ktorým sa treba uberať. To spôsobuje vysoké transakčné náklady a zmätok pre poľnohospodárov a nesie riziko "greenwashing" praktík.

Na riešenie tohto problému Komisia okrem zjednodušenia a zefektívnenia požiadaviek EÚ vypracuje a postupne zavedie **dobrovoľný systém referenčného porovnávania pre hodnotenie udržateľnosti na farmách**, čím umožní, aby zjednodušenie a referenčné porovnávanie išli ruka v ruku. Podobné prístupy k referenčnému porovnávaniu by sa mohli vyvinúť

spolu s celým agropotravinárskym sektorom a rozšírené naň, vrátane podpory výberu spotrebiteľov.

Príklad referenčného porovnávania: Kompas udržateľnosti na farme

Kompas udržateľnosti by mal fungovať ako **jednotné kontaktné miesto**, ktoré **zjednoduší podávanie správ a zníži administratívnu záťaž** poľnohospodárov a umožní im monitorovať a zaznamenávať údaje o udržateľnosti len raz. Po druhé, bude podporovať poľnohospodárov pri postupnom zavádzaní udržateľnejších postupov a pri získavaní nových zdrojov financovania. Umožní im lepšie merať a **porovnávať ich výkonnosť v oblasti udržateľnosti a preukázať poskytovanie ekosystémových služieb** prostredníctvom jednoduchšieho zdieľania údajov. Po tretie, lepšie meranie a podávanie správ môže pomôcť pri navrhovaní verejných politík **primeraným** spôsobom. Tento dobrovoľný systém hodnotenia udržateľnosti v poľnohospodárskych podnikoch sa vytvorí **na základe prístupu zdola nahor, participatívneho prístupu a prístupu "orientovaného na zákazníka"**.

Poľnohospodárstvo a príroda

Zabezpečenie toho, aby poľnohospodárstvo a príroda išli ruka v ruke, si vyžaduje **lepšie vykonávanie, zefektívnenie a presadzovanie existujúcich právnych predpisov** a využívanie stimulov a nových trhových nástrojov na podporu zmien.

Okrem toho poľnohospodári potrebujú pokročilejší súbor nástrojov, aby mohli hospodáriť spôsobom šetrným k prírode a dosiahnuť stanovené ciele. Tento súbor nástrojov si vyžaduje dobre nastavenú kombináciu lepšie cielenej verejnej podpory z budúcej SPP, investícií do riešení šetrných k prírode, viac ekonomických stimulov, prispôbené poradenstvo vychádzajúce z pokroku vo výskume a inováciách a pružnejšie regulačné prostredie.

Jedným z takýchto príkladov je ambícia EÚ znížiť používanie škodlivých pesticídov. Je to dôležité pre dlhodobú odolnosť poľnohospodárstva, ochranu prírody a zdravia. Zavádzanie alternatív vo forme biologických alebo inovatívnych prípravkov na ochranu rastlín s nízkym rizikom však nenasleduje rovnakým tempom ako sťahovanie účinných látok z trhu EÚ. Ak bude tento trend pokračovať, môže to ovplyvniť schopnosť EÚ zabezpečiť výrobu potravín. Komisia preto starostlivo zváži každý ďalší zákaz pesticídov, ak zatiaľ nie sú k dispozícii alternatívy, pokiaľ daný pesticíd nepredstavuje hrozbu pre ľudské zdravie alebo životné prostredie, na ktorom je poľnohospodárstvo závislé z hľadiska svojej životaschopnosti.

Rovnako Komisia **v roku 2025 v rámci balíka zjednodušenia v 4. štvrtroku predloží návrh, ktorý urýchli prístup biopesticídov** na trh EÚ. Poskytne definíciu účinných látok na biokontrolu, zavedie možnosť, aby členské štáty udeľovali dočasné povolenia pre prípravky na ochranu rastlín obsahujúce takéto účinné látky na biokontrolu, kým prebieha ich hodnotenie, a vytvorí zrýchlený postup ich schvaľovania a povoľovania.

Okrem toho bude potrebné posilniť Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA) o ďalšie zdroje na urýchlenie postupov hodnotenia rizík, aby mohol naďalej zohrávať ústrednú úlohu pri poskytovaní včasného, transparentného a nezávislého vedeckého poradenstva. To uľahčí prístup inovatívnych prípravkov na ochranu rastlín na trh EÚ a zároveň zabezpečí vysokú úroveň ochrany zdravia spotrebiteľov a životného prostredia.

Zdravá pôda je základom poľnohospodárstva dnes aj v budúcnosti. Európska pôda je zároveň vystavená záťaži spôsobenej faktormi ako zmena klímy, strata biodiverzity, znečistenie a v niektorých prípadoch aj neudržateľné hospodárenie s pôdou. S cieľom riešiť túto situáciu bude Komisia stimulovať a podporovať poľnohospodárske postupy, ktoré obnovujú, udržiavajú alebo zlepšujú zdravie pôdy.

Neustála podpora ekologického poľnohospodárstva je naďalej nevyhnutná, pričom by sa mohli ďalej podporovať iné integrované prístupy. V tomto ohľade bude rozhodujúce zaviesť nezávislé a **spoľahlivé poradenské služby**, aby sa zabezpečilo, že poľnohospodári budú môcť čerpať z najlepších poznatkov o pôde a poľnohospodárstve.

Poľnohospodárstvo je vo veľkej miere **závislé od vody**, ktorá si vyžaduje stabilné a bezpečné dodávky na zabezpečenie zdravia a pohody plodín, hospodárskych zvierat a všetkých foriem života. Voda je však zraniteľná voči mnohým výzvam vrátane odberu a znečistenia v súvislosti s poľnohospodárstvom. EÚ je čoraz viac postihnutá nedostatkom vody, keďže **nedostatok vody** sa ešte zhoršuje v dôsledku zmeny klímy. Nepriaznivé poveternostné javy spôsobené zmenou klímy predstavujú kľúčové riziko pre rastlinnú výrobu, najmä v južnej Európe⁽³²⁾. Komisia čoskoro predloží **stratégiu odolnosti voči vode**, v ktorej sa načrtne reakcia Komisie na naliehavú potrebu efektívnejšieho využívania vody, znižovania jej znečistenia a riešenia problémov spojených s nadmerným využívaním vodných zdrojov.

Osobitnú pozornosť je potrebné venovať zlepšeniu **hospodárenia so živinami na úrovni poľnohospodárskych podnikov** a zvýšeniu obehu živín. Prioritou by malo byť riešenie ohnisk znečistenia živinami a podpora integrovaných územných prístupov. Kľúčovým aspektom by bolo riadenie a kontrola živín z chovu hospodárskych zvierat s cieľom obmedziť negatívne externality, podporiť extenzifikáciu v regiónoch s vysokou koncentráciou hospodárskych zvierat a podporiť cirkuláciu, ktorá môže pomôcť znížiť používanie syntetických hnojív. **Hodnotenie smernice o dusičnanoch, ktoré sa má uskutočniť koncom roka 2025**, poskytne ďalšie dôkazy, ktoré budú podkladom pre diskusiu.

3.4. Oceňovanie potravín a podpora spravodlivých životných a pracovných podmienok v živých vidieckych oblastiach

Potraviny spájajú ľudí na rôznych územiach a v rôznych regiónoch. Spája poľnohospodárov so spotrebiteľmi a mestské centrá s obyvateľmi vidieka. Poľnohospodári, rybári a výroba potravín sú spojivom, ktoré udržiava vidiecke a pobrežné komunity silné a tvorí základ ďalšej hospodárskej činnosti. Dynamické vidiecke oblasti podporujú kvalitnú produkciu potravín, ktorá následne podporuje ich hospodárstvo. Oživenie týchto väzieb medzi potravinami a územím a revitalizácia vidieckych oblastí budú mať zásadný význam pre budúcnosť poľnohospodárstva v Európe.

Spravodlivé životné a pracovné podmienky v európskych vidieckych a pobrežných oblastiach

Demografické výzvy, najmä trendy starnutia a úbytku obyvateľstva, spojené so **slabou generačnou výmenou**, vedú k poklesu počtu obyvateľov v produktívnom veku vo väčšine vidieckych a v mnohých pobrežných oblastiach v celej Únii.

V dôsledku geopolitického napätia sú východné pohraničné regióny EÚ, ktoré sú najviac postihnuté ruskou agresívnou vojnou proti Ukrajine, obzvlášť zraniteľné a znepokojujúce a potrebujú osobitnú podporu. Sociálno-ekonomický úpadok a rastúce vyludňovanie tu budú mať ďalšie bezpečnostné dôsledky, pričom tieto prevažne vidiecke oblasti majú strategický význam pre bezpečnosť EÚ.

Okrem prístupu k pôde a kapitálu sú pre vitalitu vidieckych oblastí a prilákanie novej pracovnej sily v potravinárskom sektore nevyhnutné aj dostupnosť lepšieho vzdelávania, kvalitných pracovných miest a kariérnych príležitostí, lepšia mobilita, základné zdravotnícke služby a prepojenie. Výroba potravín a krmív v EÚ závisí aj od poľnohospodárskych pracovníkov, často pochádzajúcich z iných členských štátov EÚ alebo z tretích krajín a príliš často pracujúcich v neistých podmienkach. To je potrebné, viac ako doteraz, proaktívne

³² Európska environmentálna agentúra, *Európske hodnotenie klimatických rizík*, 2024.

riešiť a zohľadňovať vo verejných politikách. S tým súvisí aj dôležitá úloha sociálneho dialógu a kolektívneho vyjednávania v súlade s vnútroštátnym právom a tradíciami.

Poľnohospodárstvo je uspokojujúce, ale aj náročné povolanie, ktoré sa často vyznačuje nedostatočnou rovnováhou medzi pracovným a súkromným životom a častou izoláciou a osamelosťou, čo má mnohokrát vplyv na **duševné zdravie**. V niektorých členských štátoch je miera samovrážd medzi poľnohospodármi o 20 % vyššia, ako je národný priemer³³. Poľnohospodárske poradenské služby v rámci SPP môžu byť nápomocné pri zvyšovaní povedomia o duševnom zdraví a pracovných úrazoch prostredníctvom osobitného poradenstva pre poľnohospodárov. Napríklad írsky Teagasc aktívne podporuje duševné zdravie poľnohospodárov a zvyšuje informovanosť prostredníctvom svojich početných aktivít³⁴.

Okrem SPP má na vidieckych oblastiach významný vplyv aj niekoľko ďalších politík vrátane politiky súdržnosti, ktoré prispievajú k sociálnej, hospodárskej a územnej súdržnosti v Európe. Príspevok politiky súdržnosti k hospodárskej diverzifikácii a poskytovaniu infraštruktúry a súvisiacich služieb môže zohrávať väčšiu úlohu, aby pomohol vidieckym oblastiam zostať atraktívnym miestom pre život poľnohospodárov, ich rodín a ostatných obyvateľov vidieka, ako aj stimulovať cestovný ruch. Najmä agroturistika môže poľnohospodárom poskytnúť doplnkový príjem.

Synergie a komplementárnosť sa musia ďalej posilňovať, aby sa zabezpečila účinná podpora a hmatateľný vplyv vo vidieckych oblastiach. Užšia koordinácia finančných nástrojov so sektorovými politikami môže prispieť k rozvoju vidieckych oblastí prostredníctvom integrovaného plánovania a implementácie.

V roku 2025 Komisia spustí **aktualizovaný akčný plán EÚ pre vidiek**, ktorý bude konsolidovaný s projektmi, iniciatívami a opatreniami z mnohých politík EÚ s cieľom reagovať na nové priority európskej politiky po roku 2027. **Zásada overovania vidieka** vrátane posúdenia územného vplyvu sa bude na úrovni EÚ ďalej uplatňovať a budú sa na ňu poskytovať dostatočné zdroje. Okrem toho sa ďalej posilní **Pakt pre vidiek**³⁵, ktorý sa začal uplatňovať v roku 2021 s cieľom poskytnúť rámec pre spoluprácu so zainteresovanými stranami, ako nástroj na dialóg a zapojenie občianskej spoločnosti a vidieckych komunít - pri podpore vykonávania aj pri politických diskusiách. Komisia tiež prijme ďalšie opatrenia na **riešenie cieleného šírenia dezinformácií** vo vidieckych oblastiach.

Obehové hospodárstvo má okrem toho významný potenciál pre hospodárstvo vidieckych oblastí, najmä prostredníctvom biohospodárstva. V dlhodobej vízii pre vidiecke oblasti³⁶ Komisia odhaduje, že ďalší rozvoj biohospodárstva povedie k vytvoreniu 400 000 nových vysokokvalifikovaných pracovných miest do roku 2035 a až 700 000 pracovných miest do roku 2050, väčšinou vo vidieckych oblastiach.

Ďalej sa posilnia nástroje participatívneho miestneho rozvoja, ako je **LEADER/miestny rozvoj vedený komunitou, a iné formy spolupráce, ako sú inteligentné dediny**, ktoré preukázali svoju účinnosť. Konceptia **funkčných vidieckych oblastí** sa bude ďalej rozvíjať s cieľom riešiť rozdiely v dostupnosti a cenovej prístupnosti služieb pre občanov vidieka v súlade so záväzkom Komisie riešiť potrebu účinného "práva pobytu" pre všetkých európskych občanov. Týka sa to všetkých vidieckych oblastí, s významom pre odľahlé oblasti a oblasti, ktoré nemajú bezprostredný prístup k službám

³³ Európska komisia (2023), *Oznámenie o komplexnom prístupe k duševnému zdraviu*, KOM(2023) 298 v konečnom znení.

³⁴ Teagasc & Mental Health Ireland, *Sowing Seeds of Support: Pozitívne usmernenia v oblasti duševného zdravia pre poľnohospodársku komunitu*, 2024.

³⁵ Domovská stránka platformy Paktu pre vidiek | Platforma Spoločenstva Paktu pre vidiek.

³⁶ Európska komisia (2021), *Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti EÚ - smerom k silnejším, prepojeným, odolným a prosperujúcim vidieckym oblastiam do roku 2040*, KOM(2021) 345 v konečnom znení.

ktoré ponúkajú mestá a obce. Malé a stredné mestá tu zohrávajú dôležitú úlohu pri poskytovaní prístupu k službám a infraštruktúre.

Najvzdialenejšie regióny majú špecifiká, ktoré si vyžadujú špecifickú a cielenú podporu. Komisia potvrdzuje význam programu POSEI na podporu poľnohospodárov v najvzdialenejších regiónoch. Výsledky prebiehajúceho hodnotenia prispievajú k úvahám o tom, ako zabezpečiť, aby POSEI mohol zaručiť dlhodobú budúcnosť poľnohospodárskeho sektora v najvzdialenejších regiónoch a ďalej prispievať k ich potravinovej bezpečnosti a suverenite, konkurencieschopnosti a odolnosti.

S cieľom prilákať viac žien do poľnohospodárstva a umožniť výmenu skúseností Komisia zriadi **platformu Ženy v poľnohospodárstve**, ktorá posilní angažovanosť žien a rovnosť príležitostí v poľnohospodárskom sektore vďaka opatreniam, ktoré uskutočnia členky platformy. Bude tiež slúžiť ako fórum na diskusiu a výmenu osvedčených postupov.

Oceňovanie potravín: obnovenie základného prepojenia medzi poľnohospodárstvom, územím a potravinami a využitie sily inovácií

V priebehu posledných desaťročí sa vzťah spotrebiteľov k potravinám vyvíjal. Potraviny sa viac spracovávajú, menia sa stravovacie návyky a dodávateľské reťazce sa predĺžili a skomplikovali. Cenová dostupnosť potravín zároveň zostáva hlavným problémom, najmä pre domácnosti s nízkymi príjmami. Hoci sa prepojenie medzi poľnohospodárstvom, potravinami a územím oslabilo, meniace sa očakávania spoločnosti v súvislosti s potravinami predstavujú pre tento sektor príležitosti. **Preto je veľmi dôležité vrátiť sa ku "koreňom" a obnoviť prepojenie medzi potravinami, územím, sezónnosťou, kultúrami a miestnymi tradíciami.**

Spotrebitelia zohrávajú pri prechode dôležitú úlohu. Poľnohospodári a rybári čelia tlaku, aby zlepšili svoje environmentálne správanie, zatiaľ čo trhy nedokážu odmeniť už dosiahnutý pokrok a motivovať k ďalším postupom udržateľnosti.

Aby sa **spotrebitelia** mohli rozhodovať na základe informácií, **potrebujú prístup k dôveryhodným informáciám**. Komisia bude naďalej presadzovať právne predpisy EÚ na ochranu spotrebiteľa, aby zabránila nekalým obchodným praktikám. Odstránenie zavádzajúcich environmentálnych tvrdení a nespoľahlivých označení udržateľnosti je predpokladom na to, aby spotrebitelia mali k dispozícii informácie, ktoré potrebujú na to, aby sa mohli rozhodovať udržateľne.

Potraviny sú dôležitou súčasťou každej diskusie o budúcnosti poľnohospodárstva a výroby potravín v Európe. Ako však ukazujú skúsenosti, je to **citlivá** oblasť, v ktorej vstupujú do hry aj sociálne a kultúrne tradície. V tejto kapitole sa uvádzajú oblasti, v ktorých **môžu opatrenia Únie priniesť pridanú hodnotu** bez toho, aby zasahovali do vnútroštátnych a regionálnych kompetencií v oblasti zdravotnej politiky a slobody výberu.

Miestne orgány majú často dobré predpoklady na to, aby sa zapojili do vytvárania priaznivého potravinového prostredia prostredníctvom iniciatív vedených komunitou vrátane potravinových rád, ktoré podporujú dialóg o tom, ako zvýšiť cenovú dostupnosť a dostupnosť zdravých a kvalitných potravín. Komisia bude podporovať takéto iniciatívy na vnútroštátnej a regionálnej/miestnej úrovni a uľahčovať ďalšiu výmenu osvedčených postupov medzi členskými štátmi. Jedným z aspektov, v ktorých môže Únia pomôcť, je preniesť tento dialóg a interakciu na úroveň EÚ.

Komisia preto bude každoročne organizovať dialóg o potravinách s aktérmi potravinového systému vrátane spotrebiteľov, prvovýrobcov, priemyslu, maloobchodníkov, verejnosti a iných subjektov.

orgánmi a občianskou spoločnosťou. Tento dialóg by bol fórom na riešenie naliehavých otázok, ako je napríklad zmena zloženia potravín, zber údajov o príjme potravy a cenová dostupnosť potravín. Na podporu tohto dialógu Komisia začne štúdiu o vplyve spotreby tzv.

V tejto súvislosti by sa **dialóg o potravinách** mal zamerať aj na podporu výmeny osvedčených postupov a monitorovanie spôsobu riešenia potravinovej chudoby v členských štátoch prostredníctvom nástrojov EÚ a vnútroštátnych nástrojov vrátane sociálnych politík, školských programov a potravinových lístkov pre najzraniteľnejšie domácnosti.

Okrem toho Komisia predloží právny návrh na posilnenie úlohy **verejného obstarávania**. Verejné obstarávanie by malo presadzovať prístup "najlepšej hodnoty" s cieľom odmeniť úsilie európskych poľnohospodárov, potravinárskeho priemyslu a služieb v oblasti kvality a udržateľnosti a malo by poskytovať príležitosti malým a stredným podnikom (MSP) zúčastňovať sa na takýchto činnostiach. To môže poskytnúť správne stimuly na podporu spotreby miestnych, sezónnych výrobkov a potravín vyrábaných s vysokými environmentálnymi a sociálnymi normami vrátane ekologických výrobkov a potravín pochádzajúcich z kratších dodávateľských reťazcov. V súvislosti s tým má rozvoj **krátkych potravinových dodávateľských reťazcov** naďalej strategický význam, aby sa zabezpečili spravodlivejšie ceny pre poľnohospodárov, rybárov a lepší prístup spotrebiteľov k čerstvým a sezónnym produktom.

Okrem toho Komisia navrhne ciele preskúmanie úspešného **školského systému EÚ** s cieľom posilniť jeho vzdelávací rozmer, prispôbený miestnym a regionálnym potrebám a tradíciám. **Propagačná politika** EÚ zostane strategickým politickým nástrojom, ktorý sa bude využívať na zvýšenie informovanosti spotrebiteľov o poľnohospodárskych výrobkoch EÚ a výrobkoch rybolovu a akvakultúry a o systémoch kvality vrátane značky EÚ pre ekologické poľnohospodárstvo. V súvislosti s tým bude Komisia naďalej pracovať na podpore ďalšieho využívania **zemepisných označení**, ktoré sú pre európskych výrobcov silným nástrojom na zhodnocovanie ich potravín a nápojov, zachovávanie potravinového dedičstva v členských štátoch a vytváranie rastu a pracovných miest vo vidieckych oblastiach, kde sa nachádzajú.

Príspevok potravinárskeho priemyslu je nevyhnutný na rozvoj obchodných modelov, ktoré posilňujú každú časť hodnotového reťazca a zohľadňujú aj blaho poľnohospodárov, rybárov, pracovníkov v odvetví a spotrebiteľov. V tejto súvislosti je potrebný komplexný prístup na podporu **investícií do konkurencieschopnosti, inovácií, odolnosti a udržateľnosti v oblasti spracovania, distribúcie a predaja potravín s cieľom riešiť súčasné nedostatky a výzvy**. Komisia bude tiež naďalej veľmi aktívne podporovať prijímanie a výsledky dosiahnuté pri vykonávaní **Kódexu správania EÚ pre zodpovedné podnikanie a obchodovanie s potravinami** a vyhodnotí, či sú potrebné ďalšie opatrenia, ak výsledky dosiahnuté v rámci kódexu správania nespĺňajú očakávané ambície. Mali by sa zmobilizovať organizácie na podporu podnikania, aby lepšie podporovali malé a stredné podniky v potravinárstve a vytvorili virtuálne inovačné centrá.

tomto ohľade môže vytváranie sietí MSP uľahčiť Európska platforma pre spoluprácu klastrov, ako aj pripravovaná platforma prechodu k agropotravinárstvu. Táto platforma tiež uľahčí celkové vykonávanie kódexu správania a prechodovej cesty pre agropotravinársky priemyselný ekosystém.

Keďže rozmanitá a vyvážená výživa môže pozitívne ovplyvniť pohodu a zdravie ľudí, je dôležité, aby sa spolu s členskými štátmi pokročilo v monitorovaní účinkov určitých reklamných a marketingových praktík v oblasti potravín. Mal by sa skúmať najmä vplyv na zdravie a pohodu najzraniteľnejších skupín spotrebiteľov, ako sú deti.

Objavili sa **inovatívne technológie**, okrem iného v oblasti potravinárskych technológií, biotechnológií a biomanufacturingu. Udržanie inovačného náskoku Európy v týchto nových technológiách má zásadný význam pre zachovanie konkurencieschopnosti tohto odvetvia a pre to, aby EÚ zostala svetovým lídrom v oblasti inovácií v potravinárstve. Zároveň sa niektoré inovácie v oblasti potravín niekedy považujú za hrozbu pre tradície a kultúru v celej Európe. To si vyžaduje **intenzívnejší dialóg** o tejto otázke a lepšie znalosti, aby sa tieto inovácie mohli posudzovať inkluzívnym spôsobom, ktorý zohľadňuje aj sociálne, etické, hospodárske, environmentálne a kultúrne aspekty inovácií v oblasti potravín.

Napokon, nové očakávania spoločnosti v súvislosti s potravinami formujú správanie spotrebiteľov, najmä pokiaľ ide o dobré životné podmienky zvierat a pôvod výrobkov. Ak sa to dobre podporí, môže to pre poľnohospodárov predstavovať nové príležitosti. Komisia bude v tejto súvislosti úzko spolupracovať s poľnohospodármi, potravinovým reťazcom a občianskou spoločnosťou a na základe toho **predloží návrhy na revíziu existujúcich právnych predpisov o dobrých životných podmienkach zvierat** vrátane záväzku postupne odstrániť klieťky. Táto revízia bude vychádzať z najnovších vedeckých poznatkov a zohľadní sociálno-ekonomický vplyv na poľnohospodárov a poľnohospodársko-potravinársky reťazec, pričom poskytne podporu a vhodné prechodné obdobia a spôsoby pre jednotlivé druhy. V súvislosti s tým Komisia zváži cieľené označovanie v súvislosti s **dobrymi životnými podmienkami zvierat** s cieľom reagovať na očakávania spoločnosti.

Pokračovanie v úsilí o znižovanie **potravinových strát a plytvania potravinami** je zároveň kľúčovou prioritou pre nadchádzajúce roky. Zníženie a zhodnotenie potravinových strát a plytvania potravinami bude prínosom nielen pre občanov EÚ, poľnohospodárov a všetkých ostatných účastníkov potravinového dodávateľského reťazca, ale zvýši aj udržateľnosť potravinového systému EÚ, čím prispeje k efektívnejšiemu využívaniu zdrojov a potravinovej bezpečnosti.

4. VYTvorenie priaznivého prostredia: UMIESTNENIE VÝSKUMU, INOVÁCIÍ, ZNALOSTÍ A ZRUČNOSTÍ DO CENTRA EURÓPSKEHO AGROPOTRAVINÁRSKEHO HOSPODÁRSTVA

Digitalizácia ako hnacia sila ďalšieho pokroku v prechode

Digitálny prechod prebieha nevídanou rýchlosťou a môže prispieť k rýchlemu zlepšeniu hospodárskej výkonnosti, odolnosti a udržateľnosti poľnohospodárskych podnikov. Pokročilé digitálne technológie vrátane **umelej inteligencie** v kombinácii s údajmi z internetu vecí (IoT) a iných zdrojov môžu výrazne zlepšiť prevádzku, podporiť inovácie a revolučne zmeniť spôsob, akým vyrábame potraviny, pričom dbáme na životné prostredie, klímu a ľudí. Napriek tomu zavádzanie digitálnych nástrojov v poľnohospodárstve a iných potravinového systému zaostáva. Vnímané vysoké náklady, nedostatok digitálnych zručností a dôvery, absencia riešení šitých na mieru a problémy s konektivitou patria medzi hlavné dôvody, prečo poľnohospodári plne nevyužívajú vlnu digitalizácie.

Prioritou bude zabezpečiť pripojenie vo vidieckych oblastiach, najmä v odľahlých oblastiach, a zároveň využiť možnosti, ktoré poskytujú alternatívne riešenia pripojenia a edge computing. Kľúčové sú aj investície do priaznivého prostredia, ako je **celoživotné vzdelávanie v oblasti digitálnych zručností a poradenstvo**, ako aj **podpora testovania a prijímania**, a to aj kolektívne (napr. prostredníctvom družstiev). **Digitálne systémy** je potrebné ďalej integrovať a harmonizovať, a to tak v prípade zberu údajov zo strany poľnohospodárov, iných aktérov potravinového systému, ako aj systémov členských štátov. Komisia bude presadzovať zásadu **"raz zbierať, viackrát použiť"**, čím sa zníži záťaž poľnohospodárov spojená s podávaním správ, pričom sa zohľadnia existujúce a už rozvíjajúce sa iniciatívy na úrovni EÚ, ako je napríklad spoločný európsky poľnohospodársky dátový priestor.

S cieľom splniť tieto výzvy **Komisia spustí digitálnu stratégiu EÚ pre poľnohospodárstvo**, ktorá umožní prechod na poľnohospodárstvo a potravinárstvo pripravené na digitalizáciu a orientované na budúcnosť, pričom sa vyhne možným úskaliam⁽³⁷⁾.

Znalosti, výskum a inovácie ako katalyzátory zmeny

Nové **poznatky a inovácie sa musia dostať k poľnohospodárom a ďalším aktérom potravinového systému rýchlejšie a v širšom meradle**, pričom inovatívne riešenia musia byť konkrétne použiteľné na farmách a na mieste. A nezačíname od nuly. Misia Pôda v rámci programu Horizont Európa podporuje poľnohospodárov pri prechode na udržateľné postupy v oblasti pôdy prostredníctvom kombinácie výskumu a inovácií a testovania a experimentovania na mieste, ktoré by mali pokračovať, aby sa do roku 2050 dosiahla zdravá pôda v EÚ.

Inovácie napredujú a treba ich prijať. Napríklad testovanie regulačných iniciatív, nových technológií alebo obchodných modelov v **pieskoviskách** (napr. v prípade digitálnych nástrojov v poľnohospodárstve) **pred ich uvedením do praxe a obstarávanie inovácií** pomôže odstrániť prekážky pre ďalšie inovácie pripravené na využívanie poľnohospodármi.

Aby sa dosiahli výsledky prispôbené potrebám poľnohospodárov, malo by sa rozšíriť **spoločné vytváranie** poznatkov a inovácií na miestnych experimentálnych miestach priamo v poľnohospodárskych podnikoch za účasti poľnohospodárov, vedcov, inovátorov a podnikov, napr. v živých laboratóriách.

Vypracovanie **nového strategického prístupu EÚ k výskumu a inováciám s cieľom zlepšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a vidieckych oblastí** bude mať zásadný význam pre efektívne zameranie investícií, zosúladienie budúcich priorít s vedeckým vývojom a využitie nových príležitostí.

V tomto úsilí bude kľúčové ďalšie posilnenie existujúcich verejno-verejných a verejno-súkromných partnerstiev v oblasti výskumu a inovácií a zváženie nových partnerstiev s cieľom spojiť zdroje, talenty a výskumné infraštruktúry. V tejto súvislosti je kľúčová posilnená spolupráca so Stálym výborom pre poľnohospodársky výskum (SCAR). Na globálnej scéne pomôže **posilnenie medzinárodných partnerstiev a spolupráce s medzinárodnými organizáciami**, ako sú FAO, WOA, CGIAR a OECD, priniesť inovatívne riešenia globálnych výziev a Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj.

Inovácie v oblasti šľachtenia rastlín vrátane využívania biotechnologických nástrojov, ako sú nové genomické techniky (NGT), sú kľúčom k urýchleniu vývoja odrôd odolných voči zmene klímy, šetriacich zdroje, výživných a vysoko výnosných, a tým prispievajú k potravinovej bezpečnosti a potravinovej nezávislosti EÚ. NGT môžu priniesť aj mikroorganizmy s pozitívnym vplyvom na poľnohospodársku výrobu, napr. znížením potreby syntetických hnojív.

Na to, aby sme mohli využívať výhody týchto inovácií, je potrebný regulačný rámec v EÚ. Tým sa zároveň zabezpečia rovnaké podmienky pre čoraz väčší počet tretích krajín, ktoré práve upravujú svoje právne predpisy alebo tak už urobili. Preto je obzvlášť dôležité dokončiť legislatívny postup pre návrh Komisie týkajúci sa NGT a rýchlo implementovať právne predpisy. Komisia je odhodlaná úzko spolupracovať s Radou a Európskym parlamentom s cieľom nájsť v blízkej budúcnosti perspektívny kompromis.

Posilnenie znalostných a inovačných systémov v poľnohospodárstve a podpora poradenstva

³⁷ Barabanova, Y. a Krzysztofowicz, M., [Digital Transition: Úrad pre publikácie Európskej únie, Luxemburg](#), 2023, doi:10.2760/286916, JRC134571.

Nové poznatky a inovácie pochádzajúce z programov EÚ v oblasti výskumu a inovácií musia byť široko dostupné a využívané v praxi. Členské štáty musia vynaložiť značné úsilie na **posilnenie poľnohospodárskych znalostných a inovačných systémov (AKIS)** a zosúladiť zdroje so širšou škálou potrieb, ktorým čelí tento sektor, najmä s cieľom lepšie podporiť poľnohospodárov pri prechode k udržateľnosti. Na tento účel bude SPP naďalej poskytovať silnú podporu na vykonávanie stratégií AKIS, pričom základom bude Európske inovačné partnerstvo AGRI (EIP). Bude tiež podporovať ďalšie opatrenia na posilnenie úlohy **nezávislých a kompetentných poradcov** a vypracovanie **atraktívnych ponúk odbornej prípravy**, ktoré reagujú na potreby poľnohospodárov počas celého ich profesionálneho života a sú obzvlášť prispôsobené **vyvíjajúcim sa požiadavkám na zručnosti** novej generácie poľnohospodárov a ich kariérnym vyhlídkam.

Riešenie **nedostatku a nesúladu zručností** v poľnohospodárskom sektore prostredníctvom predvídaní a cielených investícií do vysokokvalitnej odbornej prípravy a poradenstva bude kľúčom k prilákaniu novej generácie talentovaných poľnohospodárskych podnikateľov a k vybudovaniu konkurencieschopného, udržateľného a odolného poľnohospodárskeho a potravinového systému. Nadchádzajúca **Únia zručností** poskytne nový impulz na podporu strategickejšieho prístupu k inkluzívnemu celoživotnému vzdelávaniu a rozvoju zručností v poľnohospodárstve a na čo najlepšie využitie nástrojov, ktoré sú k dispozícii, aby sa poľnohospodárstvo stalo atraktívnou a uspokojivou voľbou povolania.

5. ZÁVER

Toto oznámenie predstavuje úvahy Komisie o budúcnosti poľnohospodárstva a potravinárstva v Európe. Európsky poľnohospodársko-potravinársky sektor má mnoho silných stránok a je lídrom v oblasti zdravia, bezpečnosti, kvality, udržateľnosti a inovácií vo výrobe potravín. Na týchto silných stránkach musíme stavať. V súčasnom geopolitickom kontexte však **Únia musí zosilniť svoju reakciu** na výzvy, ktorým čelia poľnohospodári, rybári, ďalší vidiecki aktéri a agropotravinársky sektor, a pripraviť sa na budúcnosť **asertívnejšou politickou reakciou v prospech našej strategickej autonómie a potravinovej suverenity** a zároveň sledovať svoje ciele ochrany prírody a dekarbonizácie. Táto politická reakcia je zjednotená okolo **spoločnej vízie, ktorá bude rámcovať prácu Komisie počas celého tohto mandátu** vo všetkých oblastiach politiky, ktoré majú vplyv na poľnohospodárstvo a potraviny.

Naplnenie tejto vízie nemôže závisieť len od úrovne EÚ. Vyžaduje si, aby nové generácie poľnohospodárov, prevádzkovateľov agropotravinárskych podnikov, informovaných spotrebiteľov a vidieckych komunit prevzali štafetu od súčasnej generácie ako podnikatelia, správcovia vidieka a aktéri zmien. Vyžaduje si to posilnenie dialógu na všetkých úrovniach riadenia, s inštitúciami EÚ, vnútroštátnymi, regionálnymi a miestnymi orgánmi a s našimi medzinárodnými partnermi.

Preto sa týmto oznámením začína dialóg, ktorý má obohatiť úvahy Komisie o ďalšom postupe v súvislosti so štyrmi prioritnými oblasťami a ich podporovateľmi. Mnohé z tém, ktoré sú v ňom obsiahnuté, sú citlivé a v spoločnosti často nenachádzajú jednoduchý konsenzus, najmä aspekty týkajúce sa potravín, hospodárskych zvierat a budúcnosti SPP. Preto sa začali ďalšie pracovné okruhy, ktorých cieľom je rozpracovať tieto kľúčové otázky a nájsť riešenia v úzkej spolupráci s príslušnými zainteresovanými stranami a tvorcami politik. Skúsenosti ukazujú, že na takýto rozmanitý sektor nemožno uplatniť univerzálne riešenia, a strategický dialóg skôr vyzval na územnú a prispôsobenú reakciu.

Komisia vyzýva Európsky parlament, Radu, Európsky hospodársky a sociálny výbor, Výbor regiónov, sociálnych partnerov a všetkých

zainteresované strany, aby aktívne prispievali k rozvoju a realizácii iniciatív uvedených v tomto oznámení.